25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6872 — 12 ՕԳՈՍՏՈՍ 1908 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 28 ՐԷՃԷՊ 1326 — 25 Aout 1908 — 25me année — N. 6872

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Գաւառներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 ՓԱՐԱ — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — 10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐԸ

Վաղը, Պոլսոյ Հայութիւնը պիտի ողջունէ իր սիրական ու մեծ Պատրիարքը յանձին Իզմիրլեան Սրբազանի։ Բռնութեան մագիլը իր ժողովուրդին տաք ու խանդավառ ծոցէն քաշելով՝ նոր ժամանակներու ամէնէն նշանաւոր հայ հովիւներէն մէկը տարած չղթայած էր վանքի մը մութ խորշին մէջ։ Տասերկու տարի, լուռ ու մունջ, անապրեցաւ սուլտանքը սեւ մահուսացումին ու անդամալուծումը ազգանուէր հոյակապ գործունէութեան։

Ու հիմակ որ ան կուգայ կոր, մեծ և անմոռանալի Պատրիարքը, մտքիս առջեւ կը պատկերանայ, քով քովի, հակառակ ու իրարամարտ դէմքերը Թրքանոյ վերջին երկու Պատրիարքներուն, որոնք, իրարու հաւէր, Դումգաբուի գահուն տիրեցին հայկական կեանքին ամէնէն յուզումնալից չրջաններուն։

Մեծ դէմքերու և մեծ դէպքերու գերադոյն պատգամաւորն պատմութիւնը ինքն է. ո՛չ կիրքերը կրնան զեղծել անոր վճիռները, ո՛չ կամաւոր խեղաթիւրումները։ Անոր դատակնիքը այնքան ամուր է որքան անվերադառնալի։ Բայց այդ պատմութեան գործը ապագային կը պատկանի. մենք անկարող ենք մտաբերելու նիւ երկնցնելու մինչեւ անոր պատկառելի նուիրականութիւնը։ Առանց այդ մեծաւոր ոսնգութեան յանդգնելու, մենք, այսօրուան գրողներս, իրաւունքը կուտանք սակայն ինքզինքնուս այդ դէմքերն ու դէպքերը վերլուծելու, քննելու, տարբերազատելու, և եզրակացնելու՝ վայրկենական տպաւորութիւններէ ազատուած, բնազդին չատ անգամ չխաբող թելադրանքներէն մղուած, և քիչ մըն ալ տարուած այն անդիմադրելի հոսանքէն, որ հանրային կարծիք կը կոչուի։

* *

Այս երկու հակընդդէմ դէմքերուն և նկարագիրներուն վերլուծումը գուցէ այնքան դժուարին չըլլայ որքան այն երկու չրջաններունը որոնց մէջ անոնք ազգային ճակատագիրը տրամադրեցին։ Եւ ո և է դատում իր յարաբերական արժէքը պիտի կորնցունէր, եթէ անիկա ըլլար ծայրայեղօրէն միակողմանի, կամ վերջին ծայր թշնամական մէկուն կամ միւսին համար։

Զարմանալին հոն է որ, իրենց ընհանրական կազմովը և իրենց ստացած դատիկոր թեամբը տրամադրապէս իրարու հակառակ այս երկու մարդիկ Հայութեան բախտը կառավարեցին այնպիսի ժամանակի մը մէջ, ուր դէպքերու յաջորդականութիւնը այնքան հանդուստով էր որքան այդ դէպքերը արիւնալի էին և զանազեցուցիչ։

Իզմիրլեան, ջղային ու մաղձային կազմ, վաղնջական հայ խստակրօնութեան յանցած նշխար մը, պարփակուած իր անսասան ըմբռնումներուն պատնէշին մէջ, հաստատամիտ զինուոր Քրիստոսի, և Աստուծոյ առնական եղբայրակից, նստելով Յովակիմի սթոռին վրայ բարձրացուած, արծուանայեաց և խոժոռադէմ, մատ մը չպիտի ուզէր չեղնի այն ծրագիրէն զոր իր հաւատքը և իր հայրենասիրութիւնը միասնաբար կազմած պատրաստած էին, այնպիսի ատեն մը ուր թաքնիլի թերութիւն մը, անխնայութիւն չարժում մը կրնային հիմնադրանդ կործանել ազգին ստէպ։ Իզմիրլեան նկատումներէ վարուած մարդը չեղաւ. կացութեան հրամայեց ու անոր պայմաններն իրեն հպատակեցնել ուզեց։ Քիչ անգամ մարդ մը այնքան անհնազանդ եղաւ բոլոր կանոնաւորութեան որքան եղաւ Երուսաղէմի չքնաղ աքսորականը. անոր ներշնչումը մէ՛կ էր, անփոփոխելի, անդրդուելի. Հայութեան ըրէ՛ պիտի՝ անոնակոս պահել, բարձրէն ու անխնայ դիտել ազգին արիւնին ծարաւի յարձակումներուն քսանեակի փաղանգները, և, եթէ հարկ ըլլայ, իր անարիւն նայուածքին տակ ի փախուստ դարձնել զանոնք սարսափահար։ Իզմիրլեան անարկութիւնը համահաւասար՝ իր նկարագրին զրահովը և իր աներկիւղութեան վանդովը ամրացած Պատրիարք, դեռ այդ տակեան Աթոռը չէր տեսած։

95-96ի մղձաւանջոտ չրջանին, աշխարհը անմախանքեցաց և անօրինակ սեւ սարսափի մը ներքեւ կը դանուէր. բռնապետութեան վիթխարի դահաւանդին՝ Եըլտզի դէմ Դումգաբուի մութ անկիւնէն գլուխ մը կը բարձրանար, գլուխ մը միայն, ժեղոյն, քաղկատաւած մարմով, անդունդներուն խառնին խորէն կամ-ցկացող դիւասարսուռ նայուածքով, գլուխ մը զոր կարծես թէ Հայուն անբարեգութ նախախնամութիւնը, այս անգամ ա՛լ զգաստացած, կը ղրկէր չանթահարելու համար բռնակալութեան պատուհասը։

Ու այս նայուածքին մէջ եւ այս դէմքին վրայ մեծ սերունդի մը դարաւոր տանջանքն էր որ կը պղտոր, կը սպառնար։

Լռելեայն բայց անաւոր այս մենամարտը չէր կրնար տեւել, մեծ, տառապած ազգին մենամարտիկը կրկէսէն դուրս եկաւ ոչ թէ պարտուած, այլ արհամարհանքի մեսդով մը մէկէլի նետելով թշնամին, բարձրագլուխ ու ապառնական։

Ամիսէ 12 տարի առաջ այսպէս հեռացաւ Իզմիրլեան իր աթոռէն, հաչիւք կիսատ թողլով այն բէժիմին դէմ, որ թերեւս առաջին և վերջին թշնամին ազատեցաւ որ երբեք արիւնը սառեցուցած ըլլար իր երակներուն մէջ։ Իզմիրլեան իր ինքնամփոփումի և սթափումի վրանին տակ առանձնացաւ աւելի ուժգին յարձակումի մը համար։ Պիտի վերադառնար ան, ճակատագրականօրէն, հարիւրապէս, իբրեւ արհամարհանքներուն ամէնէն ահեղը, իբրեւ յոգեթափներուն ամէնէն փառաւորը։

Գլուխը նորէն պիտի կանգնի Դումգաբուի ինկած նուաստացած պատուանդանին վրայ, որ ինքն ալ պիտի բարձրանայ հրաշիւք ինն, և այդ գլուխը, որ գլուխներուն ամէնէն պաշտելին ու ամէնէն սարսափազդեցիկն ալ է, պիտի նայի չորրը, և ուրիշ բան չպիտի տեսնայ եթէ ոչ ազատութեան երդանիկ ու հրաշազան արշալոյսը, որուն չառաջներուն փրփուրին տակ կը ցնծան միլիոնաւոր ժողովուրդներ։

* * *

Միւսը, ան որ ինկաւ ու ալ չպիտի բարձրանայ, արիւնային-ուշային կազմ, իր միներուն բամբակ կլորութենէն տարուելով, ինկաւ բռնակալութեան ճակատնոթին անիւներուն տակ, ու քշուեցաւ անոնց հետ։

Օրմանեան, անտարակոյս, մասնաւոր սիդէմի մը մարդն էր. այդ սիդէմը ինքն ու իրենները օբորթիւնիզմի մեղմացուցիչ պատրուակին տակ կը ջանան պարարել, նկատելով որ օբորթիւնիզմը լաւագոյն ուղղութիւնն էր — ի՛բաւն — անցեալ բէժիմին տակ։

Անչուշտ ո՛չ ժամանակ, ո՛չ տրամադրութիւն ունիմ այս օբորթիւնիզմ ըսուած բանին քաղաքագիտական ուսումնասիրութեան զբաղելու սա վարիկին։ Ինծի համար, ասանկ թուղթէ պաշտպանութիւնները մէկդի շպրտելով ըմմամսի հարուածով մը—, այնքան խարսուլ է ասոնց կազմուածքը—, բան մը միայն յստակ է և անառարկելի. Օրմանեան ճկեցաւ, ինկաւ, փառեցաւ՝ ընդհանուր հայութեան կեանքին վրայ բարձրացող ահաւոր թաթին տակ։ Ճիգի, մաքառումի ասպիտութիւնը պակսեցաւ իր քով, և եթէ երբեմն փորձեր ըրաւ այդ թաթին տակ չարժելու, անոնք այնքան տկար, անզոյն և ակամայ էին՝ որ իւրաքանչիւր այդ տեսակ փորձէ յետոյ՝ ճնշումը աւելի սաստկացաւ։

Ու եկաւ ժամանակ մը որ այդ թաթին հետ մարմնացաւ, ինքն ալ դնաց անոր տարրերին մէկը կազմել։ Թաքուն համակրութիւն մը այդ տարրերուն դոյացութեանը մէջ՝ այդ բաղկացումին առաջնորդած էր։

Եւ Իզմիրլեանի ընդվզող ու հպարտ կեցուածքէն յետոյ Օրմանեանի գլուխ ծռող, խոնարհուկ ուղղութիւնը, յաջողութեան յոյսերու հակառակ, ճակատագրի մը դատապարտուեցաւ որ նիւթական հայութիւնէն աւելի բարոյական հայութեան անկումը պատրաստեց։

Եւ Թուրքիոյ հայութեան բարոյական անկումի այս աղէտաւոր արդիւնքին պատասխանատուն, հին բէժիմին հետ, մէկ մարդ մըն է միայն, Զօրմանեանը։ Այս պատասխանատուութեան տակ՝ Օրմանեանին վիճակը անկարելի կը դանեմ. գուցէ իր քաղաքական ուղղութեանը մէջ՝ փրկութեան գերանները գտնայ վախճուելու, բայց հանրութեան ու պատմութեան դատաստանին առջեւ այս մարդը անարգարանալի պիտի ըլլայ այն բարոյական հոսանքին համար զոր տասերկու տարի անդադար ներարկից իր հովուած հօտին երակներուն մէջ։ Փա՛ռք տա՛ք որ ցեղը, հզօր ու կենսատու միքրոպներու պաշտպանութեան չնորհիւ, կրցաւին չամաքառնալու այդ թունաբեր ներարկումներուն դէմ։

* * *

Այս երկու տիպարները, իրենց սեռին մէջ, ուրոյն ուրոյն, տարօրինակ ու եզական, յաջորդաբար զիրար կը յայտնուին ու զիրար կը չէզոքացնեն։

Մէկը, Իզմիրլեան, ամուր կոթողի մը պէս անսասան կը մնայ չորս դիէն դուռացող մրրիկներուն մէջ. իր խրոխտ կեցուածքէն ազգը ամբողջ երկիրացած, արեան յորդառատ ճապաղիքներուն մէջ, իր բարոյական կորովը չկորսնցուց։

Միւսը, Օրմանեան, գեանամած տիրապետումի և հլու ու ծունդրարեւ գերիշխանութեան հետամուտ, ինկաւ, ելաւ, ծռեցաւ, աղաչեց. իրեն հետ, անարարոյացումի մակընթացութիւնը բարձրացաւ, բարձրացաւ։ Այս անմեկնելի մարդուն սենկան վաղորդայնին՝ այդ մակընթացութեան զոհերկումին ահա հանդիսատես կ'ըլլանք երջանկութեան — ու տրամութեան ալ — այս օրերուն։

Ո՞վ պիտի փրկէր մեզ. ան, կոթողը նորէն, լուսեղէն սիւնը որ պիտի առաջնորդէ մեզ խառնաչփոթութեան այս խաւարչտին բաւղին մէջէն։

Մէկ քանի օրէն, երկիւղած ու ջերմեռանդ, պիտի ողջունենք ան որ հաւաբի ստրկութեան սահմաններէն մեզ դէր հանի թեւատարած։

Եր. Սրմաքէշխանլեան

ՊՈԼՍԷՆ ԻԶՄԻՐ

ՇՈՒԵՆԱՒԻՆ ՄԷՋ

7 Օգոստ. 904

Իրիկուան չորսն անցած է ժամը։ Մէսամբրիի Սակալիեանի վրայ հուսկա մը հեղգնեղ կ'ուենիս։ Եւ ահա «Մարմէլէզ»էն ելոքը զոր երրեց նուագածուներու խումբ մը, որոարդեան ծարերու մէջ կը սկսի ճառ մը արարերէն լեզուով։ Թէև ոչինչ կը հասկամ, այլ կ'երեւի թէ նիւթը կը կազմեն օրուան բաներ՝ Եղբայրութիւն, Հաւասարութիւն, Սահմանադրութիւն, վասն զի ասէպ կը կրկնուի Քանոնը Էսասը։ Կը խնդան ամէնքն ալ, հասկցած ըլլան կամ ո՛չ. ծարերով կ'ընդմիջեն ճառախօսը որ ուսաջին բաներէն իսկ արդէն ոգեւորուած է արաբի դիւրաբորբոք խանդով մը։ Խոխկան մարը կը յաջորդէ «Մարսէյէզ»ին. ու այս անգամ չոգենաւին պաշտօնեաներէն մէկին է որ կը սկսի ճառել։ Պատիւ կը սեպէ պարոնը որ իր չոգենաւին մէջ իբրեւ փրանսական հողի մը վրայ կը գտնէ «Մուսիւ»ն մը իրամ և քրիստոնեայ տարբերու. անոնց «եղբայրութիւնը» կը շնորհաւորէ, «սահմանադրական ազատութիւնը» կը գրուատէ, ու «Նոր Թուրքիան» կը ծափահարէ։ Մինչեւ այս բոլորն բամբասելիք ամբոխի վերածուած է, վարը քարտին ալ կը մասնակցի մը «կեցցէ»ներուն, ծափերուն, աղաղակներուն։ Ու ի՞նչ տարօրինակ բան, կարծես թէ ալ ո՛չ մէկ մտածութիւն, ո՛չ մէկ խորհուրդ ունի պրպտական ազդումներութիւնը, գոլորշիացած կարի մը պէս է որ խլրդոյն կը բանի օրուան յատուկ արտասանուած նուիրական մէկ բառով։

Հինգին մօտ չարուած ենք Սակալիեանի մէկ շրջունքն ի վար։ Փրփուրը կը չառնայ իր կողքերուն բոլորտիքը. թաչիներով, ձեռքերով հրամէջտ կուտանք ու կ'ասենք քարափի ամբոխին, ու ահա դէպի Մարմարան։ Սակալիեանը ինքն ալ յատուկ աշխարհ մըն է իր նուիրումներովը, իր նաւատներովը. կը չարժի, կ'ուսէ. կը խմէ. կը խօսի. զանազան կրքմներու արտաղրութիւններն ունի իր մէջը. աշխարհի մանրանկար մը բոլոր ծանօթ լեզուներով։

Ու սակայն հոգ կը պակսի ինծի համար ամէն բան ու կը թուի թէ Թոպչիանեան կղզիի մը մէջ եմ. աչքերս չորս բացած ծանօթ մը կը փնտռեմ։ Ու ի՞նչ. իմ Սբրրիս դէմս կ'ելլէ յանկարծ։ «Բո՛ւն ես» երկուստեք արտասանութիւնը եղած թէ ո՛չ, կը փաթթուինք իրարու, կը համբուրուինք. ես՝ գլխարկով, ան՝ գլխով։ Ու կ'ըսեմ. «Չեմ կարծեր որ գրլխարկս խրաչեցնի քեզ Սբ'ըրի. ինչ որ էլ տասը տարիէ ի վեր Գասթամոնիի մէջ, գլուխս գիլսով ծածկուած տուն, նոյնն եմ հիմա ալ՝ գլխարկը ձեռս. ան չի զրկեր ներքին աշխարհս, հոգեկան գրութեանս ու մտածութեանս եղանակին, միայն սա՝ օրերս մէջ սեսակ մը թեթեւութիւն է սա՝ գլուխս որ, սառատոռս քրտինքներուս մէջ, տնտանելի կը դառնայ չատ անգամ»։ Ու չի՛ տարաբաղդ ան սրախս վրայ. գիկը ինքնին արմանիք մը չէ. հին տատիկանութիւնը, իր դժոխային մեքենայութիւնցը մէջ, գլխարկները կը հարձէր, ու ան էր որ գիկատոր լրտեսներովը բոլորիս արիւնը քամեց. գիկատորներ էին որ, մեծամեծ տիրոյթներով, երկիրը քանդեցին, արիւնոգամ ըրին զանի՝ աղիքներու մէջ ճարակող քանէանի պէս։

Իրարմէ զատուեցանք այն տեղն երբ քուրը կուգար իր «մարիէական մեկնը ցանել» խոնջ անդամներու վրայ, ինչպէս պիտի ըսուէր ղիցարանութեան լեզուով։

* * *

Ո՞վ էր այդ երիտասարդը, Սբրրի։ Ոաքին մինչեւ գլուխը գաղտարական ներկայացուցիչ մըն էր «Նոր Թուրքիա»յին. ընիկ Կիպրոսցի, հօրն ու մօրը մէկ հատիկը, հիմա 32 տարեկան։ Բաղաքային վարժարանի վեցերորդ դասարանը գրաստուած տեղն, կասկածելի կ'ելլայ իրրեւ «Նոր Թուրքիայ» գաղտարարներու տարաձիչ, որ, միամեայ բանտարկութենէ եւքը՝, զրկուած էր Գասթամոնի։ Վեց ամիս եւքը նոյն ճամբան բռնել տրուած էր այս տղերը գրպին։ Գասթամոնին քով քովի բերած էր մեզ. աքսորանքի վիճակցութիւնը չուտով բարեկամացուցած էր մեզ, անշուշտ երկուսուն ներքնապէս գանելով փոքրիշատ նմանութիւններ կեանքի ըմբռնումներու, զանազան հայեացքներու մէջ։

Երեք տարի եւքը փախուստի մտածում մը կը հասունցար իր մէջը։ Ես չէի կրնար ընկերակցիլ իրեն, միայն կը յորդորէի որ յոգոցս թեան միջոցները լաւ խորհուին. փախուստ, լաւ բան է. Հիւկոյին լաւագոյն գլուխ՝ փախուստ, ուսողութիւն է. ու ինչ բան կը թնայէ մարդը իր հեւանոց մարմնին ստողջութիւնը ձեռք ձգելու համար։ Հինգչաբթի իրիկուն մը վերջին քնթրիքը ըրինք մեկտեղ, ու հետեւեալ օրը՝ չկար Սբրրին տրիչ ընկերով մը։ Գիրուս գաղի մէջ էր. կը վախնայի որ չլլայ թէ ձերբակալուի։ Երեք ամիս անցաւ. հաւանական էր կարծել թէ աքսորուած են. բայց Սբրրի կողմէ եղած լուութիւնն ալ վախի տեղի մն էր։ Պէտք էր որ լաւը մը ստացած ըլլայինք ան է՝ ամբով մը։ Սիւ. գիշեր մը Մերսինէն քաշուած հեռագիր մը գաւժեց թէ բռնուած է Սբրրին իր փախուստի ընկերովը։ Մենք՝ իր բարեկամները՝ սարսափանոր եղանք. ոստիկանութեան գլխաւոր պաշտօնեայութիւնը հրճուալից էր։ Բերանաբանութիւն մը միայն ինծի համար սա եղաւ որ ոստիկանութիւնը չէր կրնար՝ թէ ես Սբրրիի գաղտնիքներուն գիտակ էի, ու վերջին ընթրիքը մեր սունը բրած էինք։

Սայլա փաշան եղարքսութեան կոչուած էր արդէն։ Բանտէն կը գրէին անոր ամէն թղթատարով։ Սբրրին իրմէ արի, արկացած էր աւելի եւս բանտին մէջ. ալ ինչէ պիտի վախնար։ Ցորչափ ապատ ես. կը զգուշանան բանտ չերթալ, բայց անգամ մը որ բանտին մէջ ես՝ ալ վախ չկայ. սէր ես բոլոր աժերուդ. մնաքդ տալի առողջ է, ջիգերդ՝ տալի տուր. երիտասարդ ատրերդ ատին է։ Սայլա փաշային ձեռքովը գրած էր ազդակի գաղտնագիրը։ «Վերսա՛ռ Տէր, կեանքիդ ու կայսրութեանդ սեւաղոյնութեանը մասին անցյոյս մնացած նախարարները ու պաշտաւոնկոմները ո՛չ իշխանութիւն թողուցին երկրին մէջ և ո՛չ ազգին մէջ՝ անդրդրութիւն (*)։ Ա՛լ չենք կրնար կամաւորապէս հպատակիլ կառավարութեան մը որ բռնանալ ակապէս հարատարութիւն է։ Կամ աղատեցէ՛ք մեզ արեւարբու էրեսս փաշային ըզկաղ ճանկերէն և դամ ազատեցէ՛ք երթալ հպատակիլ արդարադատ թագաւորի մը»։

Եկեղեցութիւնը ապաստան էր։ Ես ոչ մէկ ձեռնտուութիւն կրնայի ընել, նոյն իսկ «Սբրրի» բառը արտասանելէ զգուշանալու էի։ Կուսակալը, Պոլսէն եկած եղարքսական հրամանի մը վրայ, պատասխանած էր թէ կասպեր այդ երկու դատապարտեալներուն ո՛չ թէ յատկացուած համատան դրամը, այլ բանտին մէջ օր ի օրս արուած հացն ալ տալու չէ։ Եղարքսոյը կը գրէր մեծանձնէրն։ «Իմ ստանցմէ ստացած նամակները ուշադրութեան առնելով, երկու բանտարկեալները պատիժի արժանի մարդիկ չեմ տեսներ։ Միայն թէ գայլ՝ ի՛ բարեցէ՛ք իմ կողմէս հայրարար ժամանակին փափուքութիւնը նըկատի առնեն ու այսուհետեւ զգուշաւորոնով մը ընեն իրենց գրասոր գիմումները։ Կը վախնամ որ փորձանքի մը չգան»։

Վրայ հասաւ ցկեանս դատապարտութիւն մը։ Ու ալ բա՞ն մը չէր մնար։ Հո՛տ ալ մէջտեղը կ'ելլար Եղարքսոյն ազը ու Արզարութեան զարձոց նախարարին ձեռքովը եւ դարձուց դատական թուղթերը։ Դատապարտութիւնը երկու տարուան լեռնա. ու այս անգամ կուսակալը զգաց իր ուժասպառ անկումը։ Այնուհետեւ ա՛լ դիւրացաւ ինծի բանտը երթալ ու մտերիմս սեսնել։ Եւ որպէս զի յոռնախառնը այցելութիւնս չա՛ս կասկածի տեղի չի տար, կամ ու մտածուն կը տանէի իմ խնամած կովս կամէն ու ձեռքովս պատրաստած մածունն։ Այս բոլորս ալ, ուր ազատ խմբագրող մըն եմ, կեանքիս ուսազատութեան բացարձակ ակը, համակրանքներով չշրջապատուած, պատիս կը սեսնամ որ ինծի վիճակից թարգ երեսատարդ աքսորականի մը՝ երկու տարի—դանէ չաղաթը երկու անդամ—ձեռքովս կամ ու մածուն տարի գեղջուկ չինականի մը պէս, ու այդ պատրուակին ներքեւ, ժամերով իրեն հետ սեմնուեցայ բանտին դրսնը առջեւ, խօսեցայ, խօսակցեցանք, յուսացի, յուսացուցի զինքը, մինչեւ որ վերջացան այդ սուղի օրերը ու Սբրրի բարեկամս դուրս եկաւ իր ընկերոջը հետ։

Կեանքս մը խմորուած էր մեր մէջը. մտերմութիւնը փշրած էր ներքնապէս ըրար ազգայնութեան թաթ. ընդհանրամները ու տեսակ մը մոլեռանդութիւն կրօնական մոլեռանդութեան չափ ազիտատար։ Ու երբ օսմանցւոյս հանրական Սահմանադրութիւնը մեզի կը բերէր ազատութեան առտիսը, Գասթէմոնիի կառավարութիւնը վարանեցաւ հայ աքսորականներուս ազատ անցդիր տալու։ Սբրրի որ անազին չարժման մը գլուխն էր, իր փախստական ընկերոջը հետ հեռագրեց Պոլիս թէ տեղական կառավարական պաշտօնէութիւնը Հայերուն անցդիր տալ կը մերժէ։ Կ'երեւի թէ տակուբէն չըմբռներ օրէնքին տակ։ Ուստի՝ յանուն Սահմանադրութեան կը բողոքէ իր ընկերոջը՝ Մարաթիացի Թոնսնի հետ։ Եղբայրակցութեան առաջին պտուղը քաղեցի ես ինքս՝ իմ մշակած արտիս մէջ։

8 Օգոստոս

Հեռեւեալ առաւօտուն մէկ կոնդեղցանք դարձեալ։ Տարտանելը անցած էինք, ու բան մը չկրցի տեսնել Իլիսանի հերանուրու երկրին ու գիւղացիական կոխի թատերավարէն։ Մէջերկրանքի կապոյտը հմայիչ էր։ Կղզիներ, կղզեակներ, հեռուէն ու մօտէն, դարձ կ'ելլեն արեւոտիկ զարդիներու պէս։ Հեղլէն երեւակայութիւնը չա՛ս իրաւունք ունէր Մէջերկրանի փրփուրներէն ծնունդ առնելու իր սուսղիկը, հաղուեցնելու զոնի կապոյտ պատմանոնով ու ազատներով թագուցնելու գեղեցկութիւնը այդ ծիրանքներուն պատի ներքեւ։ Ինչպէս ամենայն ինչ ինծի համար՝ ինքնին ինքնին ինքնին։ Բայց ալ սնանալու չէ՛, ժամանակը կ'անցնի, պէտք է այդ սատկ աւելի միթիկներէն մէկուն համար դանալու ըլլալ. օրուան նորութիւնն է, ու ժողովուրդը՝ ամէնքս ալ այնքան կարօտ կը քաշենք այս կարգի հաւաքոյթներու։ Ուստ՝ որոշեմ Կալաթա երթալ ուր պիտի խօսի Գ. է. Սէնանտի, Ց. Դաշնակցութեան անդամ մը և պիտի պարզէ Բաբիզի Գ-ունդրէին մէջ անցած դարձածը.— նիւթ մը որ ամէնէն խոր կերպով կը չանդրգռէ մեզ այսօր։ Կ'արժէ գիտնալ թէ ի՞նչ է դա. նախընթացը, նախակարապետը այն դէպքերուն որոնք 1908 յուլիս 11ի մեծագոյն արշալոյսին յանգեցան։

Հայու, մանաւանդ տառապած Հայու անձնասիրութիւնս կը գրգռէ մասնել թէ Դալաթիոյ ընդարձակ ժողովարանին մէջ դեմ առ դեմ պիտի դատուինք՝ մեսիք (որ Հնացը վառ պահելու դժբախտ ճակատագրին մատնուած էինք) ու սանիք (որ թշնամին գրեթէ պաշարած էին ու կը գրգռէին, կը գործէին պարբերաբար, բայց անվնասա ու կատաղօրէն)։ Առաջին անգամն է որ Յեղափոխութիւնը իր գիւթական դերը կատարելէն ի վեր՝ Հայ Գործիչները իրենց պատասուան ու գրեթէ պաշտօնական մասաքը մայրաքաղաքին մէջ կատարելէն ի վեր՝ առաջին անգամ է որ հաւաքական դատարանի մը պիտի ներկայ ըլլան «Բանիս բերանոյ» պատասխանելու համար թէ ի՞նչեր ըրին։

Ու ժամ մը առաջ կը հասնիմ Դալաթիոյ եկեղեցին. հոս հոն արդէն խառնուած է հետաքրքիրներու բազմութիւն մը, տեղ տեղ, պատին տակերը դիրուած են գաղթականներու դոյզիերը՝ մտաուկ, անիրգին, ծրար, հին ու մաշ մնացորդներու օտարութեան մէջ քաշկռտուած կեանքի մը։

Ժողովարարը լեցուն է արդէն, թէև որոշեալ ժամանակը դեռ չէ հասած. հետզհետէ կը հասնին նոր նոր դէմքեր. Զօրանցիներ, գաւառացիներ, ու մանաւանդ աքսորէ, ճամբորդութենէ դարձողներ որոնց կրած դառն փորձերը կը կարդացուին իրենց գանտա դէմքերուն վրայ. անձնօթներ ու ծանօթներ որոնք ձեռք կը կառկառեն ու ցիշողութեանդ մէջ կ'արթնցնեն անցեալը. ոմանք սատնակ տարիներ է որ հեռացեր գացեր են, այս կամ այն դէպքին մէջ իրենց դերը կատարելէ ետքը. ոմանք ալ ակամայ զոհերն եղած են անմիտ ու անհեռատես թալանչութեան մը, եթէ ոչ մասնութեան... Ու բազմութիւնը կուգայ, կը խնդան, կը խաչէ. ժողովին լայն սրահը նեղ կուգայ, սրահը լեցուելէ ետքը ունկընդիրներու յատուկ տեղն ալ կը լեցուի։

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

"ՕԹԷԼԼՕ„Ի ԴԵՐԻՆ ՄԷՋ

— «ԵՍ ՓԱԽԶԻ՛Մ...»

(Ա.ԵՍ ԳԻՇԵՐ, "ՕՏԼՕՆ„Ի ՄԷՋ)

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻԹԻՆԿԸ

Միթինկ, միթինկ, միթինկ, մէկ օրուան մէջ սասնընդնդի մօտ միթինկ, Բերա, Գալատա՝ դրսով ներսով, Կէտիկփաշա, Եէնիգեատա, Սամաթիա.— Մէկ խօսքով միթինկ՝ ուր որ հայ տարրը բազմամարդ է։ Ու կը մտածեմ թէ ո՛ր մէկուն պէտք է երթամ, Մխիթարեան Ընկ. վրայ ճառելիք տարեց բարեկամնե՞ը լսելու թէ Թագավոր պարտէզին մէջ կազմակերպած դումարումին։ Կիրակի օրով ցորկուան հանդիսաւոր զանել քիչ մը դժուար է մանաւանդ Գասդրէզդիներուս համար որ ընական այնքան վայելքներով չըջապատուած ենք։ Բայց ալ մնանալու չէ՛, ժամանակը կ'անցնի, պէտք է այդ տատկ աւելի միթինկներէն մէկուն համար դանալու ըլլալ. օրուան նորութիւնն է, ու ժողովուրդը՝ ամէնքս ալ այնքան կարօտ կը քաշենք այս կարգի հաւաքոյթներու։ Ուստ՝ որոշեմ Կալաթա երթալ ուր պիտի խօսի Գ. է. Սէնանտի, Ց. Դաշնակցութեան անդամ մը և պիտի պարզէ Բաբիզի Գ-ունդրէին մէջ անցած դարձածը.— նիւթ մը որ ամէնէն խոր կերպով կը չանդրգռէ մեզ այսօր։ Կ'արժէ գիտնալ թէ ի՞նչ է դա. նախընթացը, նախակարապետը այն դէպքերուն որոնք 1908 յուլիս 11ի մեծագոյն արշալոյսին յանգեցան։

Հայու, մանաւանդ տառապած Հայու անձնասիրութիւնս կը գրգռէ մասնել թէ Դալաթիոյ ընդարձակ ժողովարանին մէջ դեմ առ դեմ պիտի դատուինք՝ մեսիք (որ Հնացը վառ պահելու դժբախտ ճակատագրին մատնուած էինք) ու սանիք (որ թշնամին գրեթէ պաշարած էին ու կը գրգռէին, կը գործէին պարբերաբար, բայց անվնասա ու կատաղօրէն)։ Առաջին անգամն է որ Յեղափոխութիւնը իր գիւթական դերը կատարելէն ի վեր՝ Հայ Գործիչները իրենց պատասուան ու գրեթէ պաշտօնական մասաքը մայրաքաղաքին մէջ կատարելէն ի վեր՝ առաջին անգամ է որ հաւաքական դատարանի մը պիտի ներկայ ըլլան «Բանիս բերանոյ» պատասխանելու համար թէ ի՞նչեր ըրին։

Ու ժամ մը առաջ կը հասնիմ Դալաթիոյ եկեղեցին. հոս հոն արդէն խառնուած է հետաքրքիրներու բազմութիւն մը, տեղ տեղ, պատին տակերը դիրուած են գաղթականներու դոյզիերը՝ մտաուկ, անիրգին, ծրար, հին ու մաշ մնացորդներու օտարութեան մէջ քաշկռտուած կեանքի մը։

Ժողովարարը լեցուն է արդէն, թէև որոշեալ ժամանակը դեռ չէ հասած. հետզհետէ կը հասնին նոր նոր դէմքեր. Զօրանցիներ, գաւառացիներ, ու մանաւանդ աքսորէ, ճամբորդութենէ դարձողներ որոնց կրած դառն փորձերը կը կարդացուին իրենց գանտա դէմքերուն վրայ. անձնօթներ ու ծանօթներ որոնք ձեռք կը կառկառեն ու ցիշողութեանդ մէջ կ'արթնցնեն անցեալը. ոմանք սատնակ տարիներ է որ հեռացեր գացեր են, այս կամ այն դէպքին մէջ իրենց դերը կատարելէ ետքը. ոմանք ալ ակամայ զոհերն եղած են անմիտ ու անհեռատես թալանչութեան մը, եթէ ոչ մասնութեան... Ու բազմութիւնը կուգայ, կը խնդան, կը խաչէ. ժողովին լայն սրահը նեղ կուգայ, սրահը լեցուելէ ետքը ունկընդիրներու յատուկ տեղն ալ կը լեցուի։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ
ԻԶՄԻՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ՄԱՍԻՆ
ՏԵՍԱՆԵԼ ՄԵԾ ՀԱՆԴԱՊԻՐԸ
ՆԵՐՍԻ ԷՋԸ

ուի. ժամը 9 է. կը սպասենք, կը սպասենք. բայց ո՞ւր են Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պոլսոյ Կոմիտէին անդամները: Անհամբերութիւնը ծայր կուտայ...: Վա՛յ, վա՛յ, եկեղեցի՛ լցնենք, հոն լսելու համար Դաշնակցականներուն հրապարակախօսութիւնը: Նորէն լրարանցում, մխոր, անհամբերութեան ձայներ: Վերջապէս, ոտո կուգան Կոմիտէին անդամները, առջեւէն անձնանոթ դէմք մը, միջահասակ, գիրուկ երիտասարդ մը, վարսուն աղու աչուքներով կայտառ դէմք մը որ ուղղակի բեմ կ'ելլէ. պարզ, անշուք բեմ մը, որուն վերեւ կը ծածանի Օսմանեան զոյգ մը գրօշ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան խորհրդանշանը կրող զոյգ մը ուրիշ գրօշակով որոնց մէջտեղը Կրիմցոց Հայրիկին պատկերը՝ խորհրդանշան Վասպուրականի Արծիւին:

Պ. Թոսրով Պապեան կը ներկայացնէ բանախօսը, Է. Ակնունին, որ ծափերու մէջտեղ ընդունուած էր. կը ներկայացնէ նաեւ ուրիշ դէմք մը, ընկեր Դաղֆառը, քառասուն անցած՝ լուրջ կերպարանքով, որ՝ իբրեւ նախագահ ժողովը բացուած կը հռչակէ:

Ու Պ. Է. Ակնունի կը սկսի... լուութիւն: Կը խօսի պարզ, յստակ, հնչուն ձայնով. իր կովկասեայս չեչոը անհակիրի բան մը չունի, ընդհակառակն նոր հրապոյր մը կ'առնէ. «Թաքսաքցիներ, Ընկերնե՛ր»: Ու կը բացատրէ թէ ինչո՞ւ այդ անունով կը յորջորջէ հանդիսականները: «Դուք, իբրեւ ազգ, սահմանադրական ժողովուրդ, այլ եւս տէրն էք ձեր քաղաքական իրաւունքներուն, այլ եւս չպէտք է համարենք տարուկ, հպատակ ժողովուրդ, այլ սահմանադրական իրաւունքներ վայելող մի ազգ որի ներկայացուցիչներն՝ Յեղափոխական այլ և այլ դեմոնստրացիաների ձգտող խումբեր՝ մեր քսան տարի է ահա կը մեքենան Եւրոպայում և Ամերիկայում, և ահա այսօր՝ առաջին անգամ ըլլալով՝ գալիս ենք դէմ դիմաց. սասր համար ահա առաջին անգամ ըլլալով՝ ողջունում եմ զձեզ, սիրելի Թաքսաքցիներ և Ընկերներ, ու չնորհաւորում եմ ձեզ բերուած սահմանադրական անկախութիւնը...» (որոտընդոստ ծափեր): Ու կը շարունակէ իր գեղեցիկ, պերճախօս օսմանեանը, մերթ ազ ու մերթ ձախ թափելով իր ազդու լեզուն չեչոերուն հեղեղը և մերթ ներշնչուելով իր նիւթին տպալ ծրագիրէն որ նոյն ինքն է 1907 Դեկտեմբերին Բարիզի մէջ գումարուած Գօնկրէսի որոշումներէն, զոր սորագրած են Տաճկաստանի բոլոր Յեղափոխական խումբերուն ներկայացուցիչները՝ Հայ, Թուրք, Պուլկար, և նոյն իսկ Հրեայ—բացի Յոյն տարբէն—«որ ան ալ մեզ տանէն պիտի գայ մեզի միանայ», կ'ըսէ բանախօսը:

Բայց հոս չպիտի փորձեմ կրկնել բոլոր ինչ որ ըսուեցաւ այդ գրեթէ մէկ ժամ տեւող Ատենախօսութեան մէջ, հանրաչխութեան այդ գեղեցիկ արդիւնքը ձեռք բերելու համար իրենց կրած դժուարութիւնները, վերջնական յաղթանակը Հայ Յեղափոխականներու քարոզած այդ ոգեղէնքին, Հայն, Հայն, որոնք անչուշտ ազազրուած պիտի ըլլան ժամուլի ներկայացուցիչներուն կողմէ՝ իրենց պատմած թերթին մէջ հրատարակելու համար:

Ինչ աղէկ պիտի ըլլար, եթէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան կ. Պոլսէն Թօմիդէն այս Ատենախօսութիւնները հեղգեհեղ գրի առնէր և հրատարակութեան տար առանձին պրակներով: Օգուտը կրկին է: Հեռաւոր ու քայլակոյ եղողներն ալ հետաքրքրութեամբ պիտի կարդան ազգ. գործիչներու կատարած աշխատութիւնն, յեղափոխական գործին կրած զանազան հրեւոյթներուն պատմութիւնը, և ապա այդ հրապարակային համարատուութեան ամբողջութիւնը կրնար մաս կազմել պատմական ուսման լուրջ ձեռնարկի մը: Մնաց որ կարելի է նոյն իսկ այդ տպալ պրակներու վաճառումէն շահ մը դուրս գալով ի նպաստ ազգային կրթութեան մը, որպէս է դպրեվանքներու պէտքին համար վերակազմելի Միացեալ Ընկերութեան կրթական գործին, և այլն:

Ու Ատենախօսութիւնը կը վերջանայ ծափերու և համակրական ցոյցերու մէջտեղ ու Ատենախօսը ձեռամբարձ կ'առաջնորդուի ժողովասրահն յարակից Խորհրդարանը՝ շնորհաւորութիւններով ու մտերմական տուլիսով վերջացնելու համար այս շահեկան միջոցը: Հոն են Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայ անդամները, որոնք հետաքրքիրներուն ու մամուլի ներկայացուցիչներուն կուտան բացատրական տեղեկութիւններ, հոն են արտասահմանէն վերադարձող ուրիշ համակրելի դէմքեր, որոնք ծածկանուններով միայն ճանաչի էին մեզի: Պիտանեբ, մէկը այդ գրական կարիերան դէմքերէն, բարութիւն կ'ունենայ Բոնոսյոս համակրելի Ռուսոյատն՝ Է. Ակնունիի ներկայացնելու զիս և հաճութեամբ է որ ձեռք կը կարկառենք այդ ազնիւ հոգիներուն ուրոնց յաղթական դէմքը կը շողայ բաղմութեան մէջտեղ, ա՛լ կ'իյնան ծածկոնները, անկիզծօրէն ու համարձակ կ'երեւան իրենց բուն անուններով՝ Գալֆառեան, Մարտունեան, և այլն:

Ու կը դառնայ զգլխած, ուրախ որբատանդուած, ուրախ յուսալից մեր ճակատագրին ու ապագային վրայ...:

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ

11 Օգոստ. 1908

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՒԼՃ

ՍԿԻԻՏԱՐ

Վարժարանին բացումը տեղը պիտի ունենայ սեպտ. 16ին: Աշակերտուհի տալ ուզողներ որչափ կարելի է շուտ դիմումներնիս են: Ուզողներուն չրջաբերականներ և ուրիշ տեղեկութիւններ կը տրուին Տնօրէնութեան կողմէ, մայրաքաղաքիս անգլիական նամակատան միջոցաւ:

15—8

ՆՈՐ ԴՐՈՒՔԻՒՆԸ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Մադենի Թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ.— Երկու նախարարներ կը հրաժարին. Լէվդաֆի նախարար Էքրէմ պէյ, որուն յայտարարութիւնները ձեզ հեռագրեցի, և Կայս. ամենական Գանձուն նախարարը, որ Դանլիէին չի մասնակցիր: Դանլիէին անդամներէն երկուքին հարցուցի այդ հրաժարականներուն պատճառը: Աւարկի պատասխանները,— Կայս. ամենական Գանձուն նախարարը, ծերունի ու յոգնած, արդէն նախկին դրութեան օրով հրաժարական տուած էր. կ'ուզէ նաեւ օգտուիլ նոր ազատութիւններէն: Ամուսարան ու հանրօգուտ չինութեանց նախարար Դաբրիել Էֆ. Նորատունկեան այս պատասխանը տուէ հեռքը, յարեց.— «Էքրէմ պէյ բանաստեղծ մըն է որ չի կրնար վարժուիլ վարչական դրութեանց:» Ատատաներու, հանքերու և երկրագործութեան նախարար Մաղրոկորատօ էֆ. յայտարարեց թէ կառավարութիւնը թէ անձի և թէ սկզբունքի դժուարութեանց առջեւ կը գտնուի: Իւրաքանչիւրը իր վճռութեան ժամերը ունի: Էքրէմ պէյ, վատառողջ, չկրցաւ դիմանալ. այս է եղածը. անոր հրաժարականը քաղաքական պատճառ մը չունի:

—Նոյն Թղթակիցը նաեւ հետեւեալները կը հեռագրէ.

«Կրօնական ուսուցիչներու՝ Հոճանեներու խումբ մը կը պահանջէ որ Շէյխ-իւլ-Իսլամը հրաժարի, սակայն կրօնաւորներու ընկերակցութիւնը չընդունիր ատոնց պահանջումը, ըսելով որ չտիէն ուելի անձնական է:

—Բաղմաթիւ կրօնաւորներ և Սոֆիաներ, հինգշաբթի օրը, Պայազիտի մզկիթին մէջ դուսմարուեցան և տեղեկագիր մը պատրաստեցին, եղրակացնելով որ 1876ի Սահմանադրութիւնը բացարձակապէս կը համապատասխանէ խլամական կրօնքին օրէնքներուն: Բոլոր կրօնականները ու Սոֆիանները Սահմանադրութեան համար հաւատարմութեան երդում բրած և յայտարարած են թէ կառաջարկեա կ'ընդունին Միութեան ու Յառաջդիմութեան քոմիտէին գաղափարները և գործերը:»

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ-ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ

Երիտասարդ-Թուրքերու քոմիտէն ծրագիր մը պատրաստած է Օսմ. Խորհրդարանին ներկայացնելու համար: Այդ ծրագրին հոմանիտ, Մաղեդոնիոյ վարչական բաժանումները Խորհրդարանը պիտի կազմուին: Ժողովրդական վարժարաններու մէջ աշակերտներու նախնական կրթութիւնը մայրենի լեզուով տեղի պիտի ունենայ. իսկ միջնակարգ և բարձրագոյն վարժարաններու մէջ ուսումը պիտի աւանդուի օսմ. լեզուով: Օսմանեան հպատակ քրիստոնեայ ազգերուն համար պարտադրիչ պիտի ըլլայ զինուորական ծառայութիւնը: Կրօնական վարժարանները և բարձրագոյն հաստատութիւնները պիտի պահեն իրենց մէջեւ հիմնական իրաւունքները: Արհեստի վարժարաններ պիտի բացուին և ժողովուրդին տնտեսական զարգացման համար զանազան կարգադրութիւններ պիտի ըլլան: Այս ծրագրին միւս կարեւոր մասերը կը վերաբերին խղճի ազատութեան և եւրոպական ոգի է քննդրօի դիմադրութեան:

*** Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ Երիտասարդ-Թուրքերու ծրագրին մէջ նախնական կրթութեան վերաբերեալ յօդուածը շատ անոպատ տպաւորութիւն բրած է մակեդոնապուլկարական չրջանակներու մէջ և կը վախցուի որ պատճառ ըլլայ Մակեդոնիոյ մէջ նորմոր կռիւներու: Նոյն չրջանակներուն մէջ կը հաստատեն թէ պուլկարութիւնը միահամուռ և համերաշխ կերպով պիտի դիմադրէ կրօնական ոտայուածքներու ջնջման դէմ եղած ոգի է փոյթ:

ՀԷՐԱՍԷՐ-ՊՕՍՆԱՅԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ցրանց Եօղէֆ կայսր ծննդեան տարեդարձին առիթ Պոսնա Սէրայի կառավարական պաշտօնատան մէջ տեղի ունեցած հանդէսին և ընդունելութեանց պատուոյ, փոխ-քաղաքապետը Աւստրիոյ կայսեր արեւշատութեան համար կարդացուած ուղերձին մէջ, ի դիմաց Պոսնայի և Հերսէքի բնակչաց, յոյս յայտնեց որ կառավարութիւնը դնահատելով Պոսնայեցիներուն երեսուն տարուան հաւատարմութիւնն ու գործունէութիւնը, մտերիմ Սահմանադրութիւն տայ երկրին:

— Աւստրոյ նախարարաց Խորհուրդը տակաւին որոշում մը չէ առած Պոսնայի և Հերսէքի մէջ լինքնօրէնութիւն կամ Սահմանադրութիւն հաստատելու խնդրոյն մէջ իր հետեւելիք քաղաքականութեան մասին: Նախարարներէն Պ. Պուրիան, որ մտերիմ քնական պատայ մը պիտի կատարէ Պոսնայի մէջ, մէկ քանի Պոսնայիներու յայտարարեց թէ միայն տեսակ մը լինքնօրէնութիւն պիտի տրուի համայնքներու և գաւառներու:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Անգլիոյ եկեղեցի նախարարը Պ. Լոյտ Ճորճ ուրբաթ օրը Գերմանիա հասաւ, գերման գործարարներուն վիճակին բարւոքման նպաստող հաստատութիւնները մօտէն ուսումնասիրելու համար: Պերլիներ Թագեպլատի Թղթակիցը Ցրանքֆուրտի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախարարին քարտուղարին հետ, որ կարեւոր յայտարարութիւններ բրաւ անդրեւագերման յարաբերութեանց վրայ: Բարտուղարը ըսաւ.— «Նախարարը վաղը Պերլին պիտի երթայ և երեք օր պիտի մնայ հոն ուսումնասիրութեան համար: Անգլիոյ դեսպանին դատ ուրիշ ո՛ և է դիւանագէտի պաշտօնական այցելութիւն չպիտի տանք: Բայց տարակոյս չկայ որ նախարարը իր այս ուղեւորութեան մէջ չպիտի կասի խաղաղութեան դատը պաշտպանելէ, և իր պաշտօնը բոլորովին զուրկ չէ պաշտօնական հանդամանքէ: Պ. Լոյտ Ճորճ նախարարապետ չէ, ո և է յանձնարարութիւն ալ ընդունած չէ անգլիական Դանլիէէն: Ուստի գերման Դանլիէին հետ բերանացի բանակցութիւնէն պիտի զգուշանայ, թէպէտ ինք անձնապէս որամագիր է ուելիր ներկայացած ատեն փարանցի բանակցութեան մասնակցիր Դանլիէին հետ:»

Քարտուղարը թղթակցին մէկ հարցման պատասխանելով բրաւ.— «Գերմանիա անգլիական բանակէն ուր անգամ ուելի զօրաւոր բանակ մը ունի, հետեւարար կրնայ դիջողութիւն ընել նաւատորմի մասին: Անգլիացիներուն մեծագոյն մասը փոփաքոյ չէ պատերազմի և անոր ազդեցութիւնն: Հոգ չէ եթէ Գերմանիա զօրաւոր նաւատորմ մըն ալ ունենայ, բայց Անգլիացիները չեն հաւատար թէ Գերմանիա յարձակողական տրամադրութիւն չունենայ: Պ. Լոյտ Ճորճ վատառ է, սաստկայն, խաղաղութեան յարատեւ կերպով անվթար մնալուն, մանաւանդ որ յաւուրցիկ ընարութիւնները ազատականներու նպաստաւոր բլլալով, խաղաղութիւնը պահպանելու երաշխաւորութիւն կ'ընծայեն: Պ. Լոյտ Ճորճ չատ հաւանական կը համարի իրաւախնդրութիւն մը ձեռք բերել, եթէ սպառազինութիւնները չափաւորելու նպատակաւ դեսպանները դրդեն մը գումարուի երկու ազգութեանց կողմէ նշանակուած պատուիրակներէն: Երկու կողմն ալ խաղաղութեան փափաքոյ բլլալով, պէտք է ելքի ճամբայ մը գտնել:»

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ ՈՒ ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ

Թայմզին Կ. Պոլսոյ Թղթակիցը կ'ըսէ թէ օսմ. երկու յաջորդական թորփիլաստոյ մը, ամբողջ սպանեալ ու նաւաբեկներով, պատայ մը պիտի կատարեն օսմ. ջուրերու մէջ: Ոսկեղջիւրի և Տարտանելի մէջ գտնուած հին նաւերը պիտի ծախուին: Ծովային նախարարութիւնը օտար և գլխաւորապէս անգլիացի մարդիկներ պաշտօնի պիտի կոչէ: Հաւիտի ու Ալենուլլահ յաջաւորակները և Պիէրթ-Շեվիէդ թորփիլաստոյները, ուր պիտի գըտնուին նաեւ նաւային վարժարանի ուսանողներ, Սեւ ծովի և Մէջերկրականի մէջ պատայներ պիտի կատարեն:

ՊԱՐԿԱՍՏԱՆ

Դուրլիէյէն կը հեռագրեն Թայմզի թղթակիցը՝ Շամէին պատերազմական նախարարը՝ Ամիւտ-Տէվլէթ Սաֆիպ-Տիվոն արուարձանը ժամներ է 1200 հոգիով: Անգլիոյ փոխհիւպատոսը այցելութիւն մը տալով անոր պարզեր է կացութիւնը. յեղափոխականներուն չմնած ատրաթիւնները բաւական զօրաւոր են և կրնան հոս մղել պատերազմական նախարարին կողմէ կատարուելիք փորձերը՝ քաղաքը գրաւելու նպատակով: Ամիւտ-Տէվլէթ քանի ձիաւորով միայն քաղաք մտաւ և զեկոյց մը բրաւ յեղափոխական հակառակորդներուն, ինչ որ անոնց սիրտ պիտի տայ: Ապատակցուց թէ քիչ ատենէն պիտի ժամանեն Շամէին հաւատարիմ բազմաթիւ զինուորներ. ատոնք պայքարը պիտի վերսկսին Սադդար խանի դէմ, որով քաղաքը վերջնականապէս Շամէին տիրապետութեանը տակ պիտի մնայ: Այդ զինուորները, վեց հազարի չափ, թնդանօթներ ունին իրենց հետ. համարեա կիցած են զանազան դժուարութեանց և դրամի չդոյութեան հետեւանքով: Յեղափոխականները, որոնց Բաքիր խանի վրայ դրած յոյսը մեծագոյն ի դերեւ եկաւ, պիտի ուրախանան, եթէ այդ խոստումներուն մէկ մասն իսկ իրականանայ: Հիմա ամբողջ իշխանութիւնը իրապէս կը գտնուի յեղափոխականներու պէս Սէդդար խանի ձեռքը: Դաւրէժի մէջ անդորրութիւն կը տիրէ. հազարադէպ կերպով կը լսուին հրացանի ձայներ: Այսուհանդերձ ոչ ոք ուարտած կը նկատէ երկու ամիսէն ուելի տիրող փողոցի ճակատամարտները:

ՉԻՆ ԵՒ ՃԱՔՈՆ

Ճարտնցի զինուորներ անցեալները պատերազմական պաշտօնեաներէն մէկուն տան մէջ ձերբակալած և մահացու կերպով վիրաւորած էին Զինապի մը, որ իբրեւ սպայ ծառայած էր Ճարտնի բանակին մէջ: Այս դէպքը ծանր վէճ մը յառաջ բերաւ Ճարտնի և Զինու միջեւ: Ճարտնի չքմեղանքները չեն գոհացուցած Բեքինի արտաքին գործոց պաշտօնատունը, որ, Բեքինէ հասած հեռագրի մը նայելով, տեղի ստաւ մտադիր չերեւիր:

— Եենի Կազէթա կ'ըսէ թէ ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը պիտի յանձնուի նախարդ Մեծ-Եպարքոս Ֆէրիա փաշայի, սակայն այդ լուրը մինչեւ երեկ իրականութիւն ուչ առնն հաստատուած չէր: Ուրիշ լուրի մը նայելով, Էմրուլի կուսակալ Ռէշիտ պէյ ներքին գործոց նախարար պիտի կարգուի:

— Կ'լսուի թէ պատերազմական նախարար պիտի կարգուի Բ. զօրաբանակին հրամանատար Ալի Ռիզա փաշա:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆՆԵՐԸ

Պետական Խորհուրդին մէջ, երէկ, յանձնաժողով մը գումարուելով խորհրդակցութիւն կատարեց՝ հիմնական բոլոր օրէնքները ներկայ կացութեան համաձայն բարեփոխելու և վերակազմելու համար: Բնա ամիսի օրինագիծ մը պիտի պատրաստուի: Այդ յանձնաժողովը կը կազմուի պետական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղին անդամներէն Ապուլլատ Մաճիա պէյ և քաղաքային պաշտօնեաներու ջնջեալ յանձնաժողովին անդամներէն Լամի ու Էֆէնտի պէյերը և Զարեհ էֆ. Տիլպէր:

— Պետական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղը կը քննէ օսմ. հիւպատոսներու ընարութեան վերաբերեալ կոմիսարութիւնները:

— Տէֆթէրիսանէի օրէնքները քննելու և բարեփոխելու համար ալ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի:

— Հեռագրական ու թղթատարական վերաեսչութեան նեղամամբ կատարուելիք բարենորոգմանց մասին խորհրդակցելու և միտքի և արձակուելիք պաշտօնեաներու մասին որոշում տալու համար յանձնաժողով մը կազմուած է՝ բաղկացած գործարանի տնօրէն Ֆէրիա պէյէ, հաշուակալ Մուէէտտին պէյէ, օտար հաշիւներու վերանին տնօրէնի օգնական Հիւսէյին էֆ.է, մանանգէանեան դիւանին տնօրէնի օգնական Մէհմէտ Լէմին էֆ.է և օտար թղթակցութեանց դիւանին տնօրէն Մելքոն էֆ.է:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Տպագրական Տեսչութեան բանտարկեալներու կացութեան տարեւոր զննութիւնը ընդհանուր բողոքներու առարկայ կ'ըլլայ: Կ'ըսուի թէ Տպագրական Տեսչութիւնը և Օտար Մամուլի դիւանը պիտի միացուին. կարող մէկ քանի պաշտօնեաներ պիտի մնան և Տնօրէնի պաշտօնը պիտի վարէ թուրքերէնի ու ֆրանսերէնի հմուտ պարկեշտ և պատուաւոր անձնաւորութիւն մը: Կը կարծուի թէ պաշտօնաթերթին հրատարակութիւնն ալ այդ դիւանին պիտի յանձնուի:

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼ

ԹԷՎՖԻՔ ՊԷՅԻ ԴԷՄ ՅՈՅՑ ՄԸ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱՃԵՏ ՄԸ ՁԻՆՈՒՈՐ ԿԸ ԶՐԿԷ

Երէկ գիշեր ժամը 3ին քառորդ մնացած, պատերազմական նախարարութեան 500 զինուորէ բաղկացեալ Նեանեի վաշտը՝ գնդապետ Ռէշիտ պէյի և հազարապետ Խալիլ էֆ.ի հրամանատարութեան տակ Գումիւգաբու զրկուելով, անկէց ալ նաւամատոյցին առջեւ եկող Կիրիս չոգենաւը փոխադրուեցաւ: Վաշտը ուղղակի Մուռատիա հասնելէ յետոյ չիտակ Պրուսա պիտի երթայ: Պոլսոյ կեդրոնի հրամանատար Ֆէրիա փաշա այս առթիւ Սեւվերը Ֆիւնունեի թղթակցին տա՛ կարճ յայտարարութիւնը բրաւ.

«Պատերազմի կողմէ տրուած որոշման մը վրայ, հրաման տրուեցաւ որ այս գիշեր ամբողջ վաշտ մը զինուոր Պրուսա երթալու համար Կիրիս չոգենաւով Մուռատիա փոխադրուի: Զեզ տեղեկացնելու կը վատատացնեմ որ պատերազմի համար գացած չէ. այս մասին մեր ցաղդ առած լուրը սա է թէ յիշեալ քաղաքին մէջ ցոյց մը կատարուեր է:»

Մամուռ աղբիւրէ առնուած տեղեկութիւններու նայելով, Պրուսայի ժողովուրդին պահպանողական մասը՝ կուսակալ Թէվֆիզ պէյի կողմէ վերջին անգամ ձեռք առնուած միջոցներէն գոհացեալ մնալով ցոյց մը բրած է, որով կառավարութիւնն ալ ուելի ծանր դէպքերու առաջքը առնելու համար ստիպուած է փութով զօրք զրկել:

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷ ՀԱՍԱԾ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊՈԹԻՊ ՓԱՇԱ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Մեր թուրք պաշտօնակիցներէն Եենի Կազէթա՝ երէկ գիշեր հետեւեալ կարեւոր հեռագիրները տուած է գաւառներէն.

ՃԻՏՏԷ, 6 Օգոստ.

Տամասքիկ տարիէ ի վեր կաշառակուութեամբ և գողութեամբ նշանաւոր հանրապետացող Սէմիւ Բաթիպ փաշայի դէմ դատական իշխանութեան կողմանէ ձերբակալման հրամանագիր գրուած ըլլալով, այս մասին հարկ եղած միջոցները գործադրուեցան:

***

ՃԻՏՏԷ, 9 Օգոստ.

Ծիրտէի մէջ գտնուող Հիճազի կուսակալ Սէմիւ Բաթիպ փաշա երէկ զօրացոց ապատատած ըլլալով, հոն վար դրուեցաւ:

Կուսակալի փոխանցուող

ՀԻՒՍԷՅՆԻ ՀԻՒՍՆԻ

***

ԴՈՆԻԻ, 10 Օգոստ.

Սապահի 8 օգստ. թիւին մէջ գրուած էր թէ կառավարութիւնը մտադիր է Էպիւլ Հիւտան հոս աքսորել: Ցանուն ձէլալէտտինը Բամիի յիշատակին, կը խնդրենք որ Էպիւլ Հիւտայի նման թէ՛ Ազգին և թէ Պատութեան համար վնասակար վատ մարդ մը հոս չգայ, ու չը պղծէ մեր հայրենիքին սուրբ և մաքուր հողը:

***

ՍԵԼԱՆԻԿ, 10 Օգոստ.

Այսօր Արեւելեան երկաթուղիներու ինչպէս նաեւ Սելանիկի ճիւղին գործադուրները գործադուլ ըրին: Մեր խմբագիրն նայելով, գործաւորները չորեքշաբթի օր պիտիան բան մը չունին, բայց այս վերջինը դեռ պաշտօնապէս ոչ է պատահիր: Գործաւորները խոստացած են երեք օր սպասել գործադուլը չյարատեւեցնելու համար. ապրանքներու առաքումը բոլորովին դադրած է:

***

ԻՍԿԻՊԻՊ, 11 Օգստ.

Քաղաքապահ զինուորներու բարեկարգութեանց պաշտօնեայ աւտրիացի գերդգնդապետ Պ. Օբրանովի կուսակալին դիմելով յայտնեց թէ իր կատարածներն տուած հրամանի մը համաձայն եւ կանչած է Իւսկիւպի զուտարին մէջ գտնուող բոլոր աւտրիացի սպաները, և թէ ինքն ալ անոնց հետ Աւստրիա պիտի մեկնի:

***

ՀՕՏԷՅՏԱՆ, 9 Օգստ.

Զինուորական հրամանատար Ֆէյզի փաշա վերջին ծայր կ'ընդդիմանայ Սահմանադրական Վարչութեան դէմ, և չի ճանչնար զայն: Անհրաժեշտ է որ անմիջապէս մամուռը չոգենաւով մը Պոլիս տարուելով եէմէնի անկարգութեանց առաջքը առնուի: Խմբերը յայտնած է թէ՝ Բ. Դրան և թէ միանգամայն Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան Քոմիտէէն: Եեմենի ժողովուրդին կողմէ

ՄՈՒՇԻԷՏՏԻՆ

***

ՍԵԼԱՆԻԿ, 10 Օգստ.

Երրորդ բանակին թնդանօթաձիգ վաշտերուն հրամանատար և թնդանօթներու և այլ զինուորական պիտոյից քննիչ մինչեւ Շեւքրի փաշա հրաժարական տուաւ:

***

ՎԱՆ, 9 Օգստ.

Կուսակալ Բիրա պէյին քաղաքէն հեռացումը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց ժողովուրդին:

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ

Վեհ. Սուլթանը հինգ հազար ոսկի նորոնց կիրակի օրը Պոլսոյ մէջ պատահած ահռելի հրդեհէն փաստուղներուն ի նպաստ:

— Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց ներքին գործոց նախարարի փոխանորդ Հազդը պէյի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմել՝ հրիզեհներուն նպաստ հաւաքելու համար: Այդ յանձնաժողովին պիտի անդամակցին քաղաքապետ Զիվէր պէյ, տեղացի ու օտարազգի առաջնակարգ վաճառականներ, Կ. Պոլսոյ առեւտրական Սենեկային նախագահ Ապուզատ Մէհմէտ էֆ. և Օսմ. Պանքային տնօրէն Բանֆիրի պէյ: Յանձնաժողովը, այսօր վաղը գումարելով, հանգանակութեան պիտի ձեռնարկէ:

— Ներքին գործոց պաշտօնարանէն, երէկ, ծանուցուեցաւ քաղաքապետութեան՝ չուտով տեղեկագրել այրած չէնքերուն տեսակը, քանակութիւնը, արժէքը, տէրերուն անունները և այլն. նաեւ քննել թէ հրդեհին տտեն մարդու կորուստ պատահած է թէ ոչ: Հրիզեհալեները յարմար տեղեր պատսպարել, թաղապետութեան կողմէ հոց տալ անոնց. նաեւ հաղորդել հրիզեհներուն թէ կայս. Իրատէ մը հրամայած է որ ամէն տեսակ օգնութիւն պիտի ըլլայ: Եթէ հիւանդներ կան, թաղապետութեան կողմէ ղրկուած բժիշկներու միջոցաւ դարմանուին: Եղանակին բերմամբ տարափոխիկ հիւանդութեանց պատճառ չտալու համար հարկ եղած առողջապահական միջոցները ձեռք առնուին: Երկրաչափներ ղրկուելով այրած տեղերուն քարտէսները պատրաստեն չուտով: Միանգամայն տեղեկագրել ըլլալիք ծախքերուն քանակութիւնը:

— Վերոգրեալ յանձնաժողովին պիտի մասնակցին նաեւ Գալաթիէօղլան էֆ., Պ. Ֆէրմանեան և Մամուլի պատկանողներէն երկու հոգի:

—Օսմ. Պանքան 21,600 ղրշ. տուած է հրիզեհալեներուն ի նպաստ: Մեծ-Եպարքոսը ու Շէյխ-իւլ-Իսլամը՝ հարիւրական ոսկի և միւս նախարարներն ալ երեսունական: Տօյչէ Պանքը ու Թէհրանի Ռէժիի՝ 2700ական և Սապահի որոնցմանէր Միհրան էֆ. 2160 և Բրէտի Լիմիթ 54,000 ղրշ.: Հանդանակութեան կատարումը փութով առաջ կը տարուի: Ամէն կողմէ սիրով կը մասնակցին:

—Հրդեհէն ազատած չէնքերուն քանակութիւնը տապէս է.— Մանիսալը Մէհմէտ Փաշա թաղը՝ 380 տուն, 590 խանութ, 8 խան, 3 մզկիթ, 4 թէքէք, 2 դպրոց: Հիւսամ Պէյ թաղը՝ 135 տուն, 35 խանութ, 1 խան, 1 մզկիթ, 1 դպրոց: Գըզլլաչ Մուսթաֆա Պէյ թաղը՝ 100 տուն, 35 խանութ, 2 խան, 2 մզկիթ, 1 խաղնիք, 1 թէքէք, 1 դպրոց ու 1 մէրտէսէ: Խարաճճը Մուհէտտին թաղը՝ 93 տուն, 60 խանութ և 3 խան: Տիւկէզլուտէ թաղը՝ 77 տուն և 250 խանութ: Սէրրաճխանէ Իչի 100 խանութ, Սէրրաճխանէի դուքը՝ 5 խան, 150 տաղաւար, 4 սպանդանոց, 1 դպրոց և 1 թէքէք, Իսքլինտէր Փաշա թաղը՝ 14 տուն ու 1 խանութ: Միյմար Պաչը թաղը՝ 119 տուն, 23 խանութ ու 1 մզկիթ: Սօֆուլար թաղը՝ 25 տուն, 1 խան, 1 թէքէք ու 1 մզկիթ: Ֆիրուզ Աղա թաղը՝ 14 տուն: Ֆէրհատ Աղա թաղը՝ 4 տուն: Աթ Բազար՝ 40 սխոռ: Էսքի բազար՝ 200 տաղաւար: Ընդհանուր գումար 2404 չէնքեր մոխիր դարձուցած է կիրակի օրուան ահռելի հրդեհը:

—Կրակին տտեն Տէրքոսի բոլոր աղբիւրները և Ֆաթիհի մէջ երկու խուշապներ բացուելով ջուր տրուեցաւ:

—Հրիզեհալեներուն թիւը 20,000ի կը հասնի: Ատոնց մէկ մասը իրենց բարեկամներու և ազգականներուն տուները պատսպարուեցան: Մէկ մասը մնաց Շահզատէի, Ֆաթիհի ու Սիւլէյմանիէի մզկիթներուն բակերը և ընդարձակ գետնները ու պարտէզները: Պատերազմական նախարարութիւնը ատոնց համար երեք հարիւր վրան զրկեց, որոնք վերոգրեալ տեղերը հասատուեցան: Թաղապետական ու ոստիկանութեան պաշտօնեաներ հրաչկիները կը պատսպարեն և հաց, ուտելիք եւայն կը բաժնեն:

—Հրդեհին տտեն բաղմաթիւ կառաներ, չուներ, աքլորներ և հաւեր այրեցան:

— Ոստիկանութեան պաշտօնեաները պանդանցին հրիզեհալեներուն գոյքերը, վասն զի կարգ մը անխիղճ մարդիկ առիթէն օգտուելով կ'ուզէին գողութիւն ընել:

—Հրիզեհներուն հարիւրին 98ը խլամ է և 2ը քրիստոնեայ:

—Բրիթիշ Ճանի Ամբիին մէջ վաղը իրիկուն Վարան թատերգութիւնը պիտի ներկայացուի ի նպաստ հրիզեհալեներուն:

—Կ. Պոլսոյ խաղաղական գաղթականութիւնը հանդէս մը պիտի կազմակերպէ ի նպաստ հրիզեհալեներուն:

— Մարդու կորստեան մասին ալ զանազան զրոյցներ կան: Կ'ըսուի թէ Կայս. ամենական Գանձուն տեսնկապանները Մէհմէտ աղայի թաղուելին՝ 17 տարեկան աղջիկ մը Զէյնիբի կողմը այրեր է, մայրը այս առեւելի աղէկն հանդէպ մասին խանգարման ենթարկուեր է: Գըրդ Զէյնիբի կողմը հրդեհը դիտելու համար խոշոր կամարի մը վրայ ելած երկու հոգի վար ինկեր ու բոլորովին մէջ այրեր են: Երկու զինուորներ ալ այրեր են. կ'ըսուի, սակայն թէ թաղապետութիւնը ու ոստիկանութիւնը այդ մասին որ և է հետք չէ գտած, քննութիւնները և խուզարկութիւնները փութով առաջ կը տարուին: Զրոյց եղաւ թէ Մամուռ Փաշայի Մէհմէտ Ջրանկիրտանին մէկ քանի հոգի այրեր են, սակայն յետոյ հաստատուեցաւ թէ այդ լուրը բոլորովին անհիմն է: Շատեր վիրաւորուած են, բայց կը դարմանուին:

— Բաղմաթիւ կովեր և ոչխարներ ալ այրեցան:

— Ֆաթիհի կողմի հրիզեհալեները աղքատ են:

— Պատերազմական նախարարի փոխանորդը մինչեւ գիշերուան ժամ 7½ իր պաշտօնանը մնալով տարկ եղած միջոցներով զբաղեցաւ թէ՛ հրդեհը մարելու և թէ յետոյ հրիզեհալեները պատսպարելու համար: Վեհ. Սուլթանը իմանալով այս պարագան իր գոհունակութիւնը և բարեւներ հաղորդել տուաւ պատերազմական նախարարի փոխանորդին:

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Կ. Պոլսէ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ լրագրին հետեւե

ունի մօտ օրերս երուսաղէմ ճամբորդութիւն մը կատարել։

— Օսմ. Ազգային Բաբիլի ճիւղէն Պ. Օպանոս երէկ Կ. Պոլիս ժամանեց՝ օսմ. կառավարութեան հետ բանակցելու՝ սեղանատիրական գործերու համար։

— Օսմ. կառավարութեան օտար երկիրներու մէջ գտնուող դիւանագիտական պաշտօնատարութեան մէջտեղը երկու տարի ըլլալուն, որոշուած է որ եռ կանչուին բոլոր անոնք որ երկար տարիներ ի վեր կը գտնուին այդ պաշտօնին մէջ։

— Ներքին գործոց նախարարութիւնը հեռագիրներ քաղելով կուսակիցներուն, իսկոյն հրամայեց որ երբեք տեղի չտրուի անպատշաճ պարքներու և անդորրութիւնը ապահովուի փութով։

— Դաւառներէն Պոլիս և փոխադարձաբար ճամբորդութիւններ կատարողները սահմանած էին իրենց հասած վայրը արձանագրել տալ իրենց անցագիրը, 15 օրուան միջոցի մը մէջ, և հակառակ պարագային ալ տուգանք մը վճարելու։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը շրջաբերականներ ղրկելով ամէն կողմ, հրամայեց որ այդ գործողութիւնը իսպառ վերցուի։

—Սասահէ կ'ըսէ թէ Մակէդոնի Բաղրկ կիրակի իրիկուն ձերբակալուեր է պատկանեալ պաշտօնեաներու կողմէ։

—Գերմանիոյ դեսպան Պաուն Մարշալ, որ արձակուրդով բացակայ կը գտնուի, այսօր Կ. Պոլիս ժամանեց։

—Ներքին գործոց նախարարութիւնը տեղեկագրեց Մեծ-Եպարքոսին թէ Իզմիրի համար կառավարիչ նշանակուած է Միլքիէի շրջանարար ու Ասի Զէյէպիի գայմագամ Ալի Սէյտի էֆ.։

—Շիրքէթի Խպրիէի յուլիս ամսուան հասոյթը եղաւ 1,740,110 ղրուշ։ Անցեալ տարի նոյն ամսուն 1,889,321 էր և նախորդ տարին ալ 1,780,957։ Մարէն մինչեւ յուլիսի վերջ հասոյթներուն ընդհանուր գումարն է 7,090,721. անցեալ տարի 7,081,732 էր և նախորդ տարին ալ 6,863,425։

—Զրոյց կը շրջի թէ Կայսրը մօտ ատենէն Գերլին պիտի երթայ, Վիլհէլմ կայսեր այցելութիւն տալու համար։

— Լրագրիս մամուլը գրուած միջոցին հրդեհ ծագեցաւ Պոլիս, Զարչամպա Բաղար և մէկ տան այրեցաւ։

ՔՈԷՏԻ ՓՕՆՍԻԷ ԷԺԻԲՍԻԷՆ

Օգոստոս 15ի վիճակահանութեան մէջ տահող թիւերը

1886ի պարտատոմսերէն 143,709 թիւը շահած է 50,000 ֆր. և 1903ի պարտատոմսերէն 683,595 թիւը 50,000 ֆր.։ իսկ 1886ի պարտատոմսերէն հետեւեալ քանակներդը հաղարական ֆր. շահած են.—

7563	104765	163161	272890	300735
85727	139820	167083	273547	311162
86462	142091	176623	277502	330308
92028	150313	184557	277750	349406
103146	161195	256839	281886	381702

1903ի պարտատոմսերէն հետեւեալ քանակներդը հաղարական ֆր. շահած են.

400012	473022	535516	563911	718960
421041	473226	544788	626381	736586
422564	473803	551487	636151	767197
428338	524083	561298	646363	777195
456444	525258	561550	676609	799555

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ԻԶՄԻՐ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

"ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԱԳԻՐԸՆԵՐԸ

Այս առտու կանուխ մեր մասնաւոր թղթակից ՀՐԱՆԴԻՆ հետեւեալ հեռագիրը ստացանք.—

11 օգոստ. Ե. Մ.

Քաղաքիս բոլոր հայ վաճառականները փակուեցան այսօր ի պատիւ Իզմիրլեանի ժամանման։ Մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէ ամենուրեք։ Տէնիզգէն փութիւնով չգնեուելով դիմաւորութեան պատրաստուելու համար. ամէն կողմէ մէկ ազգակ կը բարձրանայ. Կեցցէ՝ Իզմիրլեան։ ՀՐԱՆԴ

Քիչ եսէր ստացանք գիշերը խաւուած հեռեւեալ հեռագիրը.—

11 օգոստոս

Զբօսական նաւով ընդ առաջ գացինք Ամէն. Իզմիրլեան Սրբազանը բերող Մէսսաժերի Նիժէր չգնեուելը։ Բարի գալուստ մաղթող ճառիս պատասխանելով, Ն. Ամենապատուութիւնը յայտարարեց թէ մինչեւ մահը պիտի աշխատի հայրենիքին համար։ Քաղաքը չքեղապէս զարդարուած է դրօշներով, ծաղիկներով և զանազան վերարուութիւններով։ Ժողովուրդին խանդաւառութեան ցոյցերը անկարագրելի են և նմանը չտեսնուած։ Օսմ. Միութեան և Ազատութեան Քոմիտէն ալ փայլուն կերպով կը մասնակցի կատարուած ընդունելութեանց և յայտնուած համակրութեանց։ ՀՐԱՆԴ

Յետոյ կուգան մեզ ալ ստացանք հետեւեալ հեռագիրը.—

11 օգոստ.

Նիժէր չգնեուէն իրիկուան մօտ ցամաք ելաւ Իզմիրլեան Սրբազանը։ Բարիին վրայ ամէն ազգէ անթիւ բազմութիւն մը խնուած էր։ Շնորհաւորութեան և բարի գալուստի ողջոյնի գացած էին Ցակոբ Աչոտ եպիսկ., Եղիշէ Մ. Վրդ., քահանաներ, պաշտօնական ներկայացուցիչներ, ժողովականներ։ Անհնարագրելի խանդաւառութեան ցոյց մը եղաւ։ Ն. Ամենապատուութեան չգնեուէն եկած պահուն, որոտընդոստ ծափահարութիւններ, կեցցէներ, աղաղակներ, գոչեր կը խլացնէին ականջները։ Զմիւռնական մամլիները մեծ պատիւներ ընծայեց։ Ն. Ամենապատուութիւնը փառաւոր թափօրի մը չընդունուեցաւ, տարուեցաւ եկեղեցի, որ իր ամէնէն հանդիսաւոր փառքին մէջ էր։ Հոն, Ն. Ամենապատուութիւնը աղօթեց, Ազատութեան ներբողը ընկալաւ։ Յետոյ Ազատութեան գնաց, ուր մեծամեծ քարոզներ եղան և բարի գալուստի ճառեր խօսուեցան, ցնծագին ծափերու մէջ։ Շքեղ հացկերոյթի մը տրուեցաւ, որուն ներկայ էր նաեւ Կուսակալը։ Տեղի ունեցան նաեւ լուսաւորութիւններ, պաշտօնական մամլիներէ սարքուած կամ համակիրներու կողմէ։ Ցաջողական մանրամասնութիւնները կը հետագրուին։

Վաղը կը մեկնի։ ՀՐԱՆԴ

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԸ ԴԻՄԱՒՈՐԵԼՈՒ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէն. Իզմիրլեան Սրբազանի ընդունելութեան համար կատարուող թէ՛ պաշտօնական և թէ ժողովրդական պատրաստութիւնները առաջ կը տարուին մեծ փութով. Խառն ժողովին որոշումով Ն. Ամենապատուութիւնը դիմաւորելու համար վարձուած չգնեուէն հրաւիրագիրները երէկ բաշխուեցան Պատրիարքարանի եկեղեցական և աշխարհական պատուիրակներուն, Պատրիարքարանի գլխաւոր պաշտօնեութեան և Հայ և Թուրք մամուլի ներկայացուցիչներուն։ Պատրիարքարանի կողմէ մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին արժանավայել ընդունելութիւն մը կատարելու համար։ Մայր եկեղեցիի փողոցը դալարազարդ ու դրօշազարդ կամարներ բարձրացուած են։ Խառն ժողովը իր այսօրուան նիստին մէջ պիտի որոշէ ընդունելութեան վերջնական կարգադրութիւնները՝ Ազգ. Վարչութեան պատուիրակներուն համար, ինչպէս նաեւ չգնեուէն մեկնումի ժամը եւայլն։

* * *

Ամէն կողմէ բոլոր մը կայ ի մասին ազգ. իշխանութեան այն կարգադրութեան, որուն համեմատ, Իզմիրլեան Սրբազան Սան-Աբեգիանոյի առջեւ Նիժէր չգնեուէն պիտի փոխադրուի չգնեմոկոյի մը՝ քարոյի բերուելու համար։ Այս կարգադրութիւնը պիտի պակասեցնէ ընդունելութեան փայլը։ Իզմիրլեան Սրբազան Նիժէրէն ընաւ դուրս հանուելու չէ մինչեւ Սիրքէճի, ինչպէս եղաւ Ֆուատ փաշայի համար։

* * *

Իզմիրլեան Սրբազանը դիմաւորելու համար, կեղր. Ցառաջդիմասիրաց ակումբին կողմէ վարձուած է Շիրքէթի թիւ 41 չգնեուաը որ վաղը ժամը 3½-4 ճամբայ պիտի ելլէ։ Ճառեր պիտի արտասանուին և նուագախումբ մը հայերէն երգեր պիտի նուագէ։ Գինը 10 ղրուշ։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ադեսանդրիայեն կը գրեն մեզ.—Ակէ առաջ Գահիրէի և Ալեքսանդրիոյ երեսփոխական կրկին ժողովները Խառն նիստ կազմելով կաթողիկոսական ընտրութեան համար, պատգամաւոր ընտրած էին Տիար Մինաս Զերարը։ Տիար Մինաս Զերարի ասուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ Ազգային Առաջնորդարանին թէ՝ ընդունած է պատգամաւորութեան պաշտօնը։ Տիար Մինաս Զերարի ընտրութեան լուրը ժողովուրդին մէջ խրատուեցաւ մեծ բերաս, այն պատճառով որ Տիար Մինաս Զերաս ջերմ Օրմանեանական մը ճանչցուած է հոս։ Բայց հիմա որ Օրմանեան իր «պէյա»ն գտաւ, ժողովուրդն ալ այդ հնչունքին ազատեցաւ։ Խառն ժողովը Տիար Մինաս Զերարին պատգամաւորութեան ծախքերուն համար 100 ոսկի քսէ արիկեց։

ԱՐԻՍԱՀԱՆԻ ՓՈՇԵՆ ԲԱՆԹՈՂ.

Այս փաշան ինչպէս գիտէք Ալեքսանդրիոյ նահանգի վարչութեան պետ, Ատենապետ, ամէն ինչ էր։ Վերջերս երբ կեղր. Վարչութիւնը վաւերացուց Ալեքսանդրիոյ երեսփոխանական և անկէ ընտրուած Քաղաքական ժողովներու կազմութիւնը, Բարթող փաշայէն հաշիւ պահանջուեցաւ և դեռ կը պահանջուի. սակայն Բարթող փաշա ոչ հաշիւ յանձնած է և տեսնուածին համեմատ ոչ ալ յանձնելու միտք ունի։ Կ'ըսէ թէ «Ես 2000 ոսկի առնելիք ունիմ. մինչեւ որ այս պահանջքս չտան, ես հաշիւ և այլն չեմ յանձներ»։ Ալեքսանդրիոյ Ազգ. վարչութիւնն ալ կ'ըսէ թէ՝ «հաշիւները քննենք և պահանջքիդ կը վճարենք, եթէ ունիք»։ Այս իրերու այս անպատեւաբեր վիճակին մէջ Առաջնորդ Հայրը շրջմորումի մէջ է։ Կարծեմ հեռանալը այն պիտի ըլլայ որ այս խնդիրը մինչեւ դատարան պիտի երթայ։ Ա.ՏՈՄ

ԳԵՐՇԵՀԻՐԻ ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Գերշեհիրի Տ. Աւետիս քահանան 300 ստորագրութեամբ Պատրիարքարան դիմած է, յայտնելով թէ Հայերը կը վախնան խառնափոթութենէ մը։ Տեղապահ Սրբազանին հրամանով, կիրակի օր, Պատրիարքարանի յարգելութեանց դիւանի տեսուչ Խաչատուրեան Կարապետ էֆ. Մեծ-Եպարքոսին այցելելով ցուցուց նոյն հեռագիրը։ Մեծ-Եպարքոսը ապահովեց որ ատոր առաջքը կ'առնուի և խոստացաւ պէտք եղած հրամանները ղրկել։ Եկեղի Կազեթա կը գրէ թէ Գերշեհիրի մէջ չփութիւն ծագած ըլլալու մասին տարաձայնութիւններ լսուած ըլլալով կուսակալը քննութիւն մը բացեր է, որով այդ տարաձայնութեան անհիմն ըլլալը հաստատուեր է։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Միացեալ Ընկերութեան վերակազմութեան համար Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան հրաւէր ուղղած էր ծանօթ ազգայիններու՝ նախնական խորհրդակցութեան մը համար։ Բերայի Արուեստասէրաց սրահին մէջ երէկ առաւօտ նիստ գումարուեցան հրաւիրեալները՝ Տ. Հմայեակ Սրբազանի նախագահութեամբ։ Ներկայ էին Տ. Մուշեղ եպիսկ., Տ. Տիրայր Ծ. վրդ., Տիարք՝ Արամ Հաղաճեան, Արտաշէս Ֆինդիկեան, Միհրան Տամատեան, Յարութիւն Ճիհանիկիլեան, Կարապետ Բալասանեան, Օգոստ. Ն. Տաղտաղեան, Համբարձում Գաղգեան, Ռուբէն Զաքարեան, Լեւոն Հաճեան, Մարկոս Նաթանեան, Միհրդատ Նորատունկեան, Յովհաննէս Տէրունեան, Օգոստ. Վ. Թորգոմեան։ Ներկայ հրաւիրեալներուն կողմէ Միացեալի վերակազմութեան համար ընտրուեցաւ առժամեայ Տնօրէն Խորհուրդ մը հետեւեալներէ.—

Տ. Մուշեղ եպիսկ., Տ. Տիրայր վրդ., Արամ Հաղաճեան, Յարութիւն Ճիհանիկիլեան, Մարկոս Նաթանեան, Յովհաննէս Տէրունեան, Կարապետ Բալասանեան, Արտաշէս Ֆինդիկեան, Լեւոն Հաճեան, Համբարձում Գաղգեան, Կոմիտաս Կոթոլեան, Յարութիւն Ներկարարեան և Յակոբ Պոյաճեան էֆ.։

Յանձնախումբը իր դիւանը կազմեց հետեւեալ կերպով. Տ. Մուշեղ եպիսկ. (Ատենապետ), Մարկոս էֆ. Նաթանեան (Ատենադպիր), Արտաշէս էֆ. Ֆինդիկեան (Գանձապետ)։

Դիւանին կազմութենէն վերջ առժամեայ Տնօրէն Խորհուրդը հետեւեալ որոշումները առաւ.—

Ա. Անմիջապէս գործի ձեռնարկել հաստատելու համար բաժանորդագրութիւնները, կանոնագրին համաձայն։ Բ. Բաժանորդագրութիւնները կատարելու համար առժամեայ Տնօրէն Խորհուրդը անմիջապէս դիմումներ պիտի ընէ Հայ անհատներու, շուկային մէջ պատեղով։ Առժամեայ Տնօրէն Խորհուրդը դիմումներ պիտի ընէ Պատրիարքարան որպէս զի զրաբի Թաղերու քարոզիչներուն, որ հրաւիրեն ժողովուրդը բաժանորդագրելի Միացեալ Ընկերութեան և միեւնոյն ժամանակ սոյն որոշումները հաղորդել օրագրութեան, անոր օժանդակութիւնը անհրաժեշտ նկատելով։ Առժամեայ Տնօրէն Խորհուրդը ի հարկին թաղին մէջ պիտի կազմէ օժանդակ մարմիններ որոնք պիտի հսկեն բաժանորդագրութեան գործին։ Գ. Երբ բաժանորդագրութիւնը 500ի մօտենայ, այն ատեն հրաւիրել Ընդհ. ժողովը, հոն կազմելու համար մնայուն Տնօրէն ժողովը, որ գործէ վերջնապէս։ Մինչեւ Տնօրէն ժողովին կազմութիւնը, այն առժամեայ կարգադրութեան պաշտօն զանձնած հասոյթները, ըլլա՛ն պնակ կամ բաժանորդագրութիւն, պիտի յանձնուին գանձապետին։

*** Միացեալ Ընկերութեան վերակազմութիւնը, նախագահ Սրբազանին կողմէ պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ Տեղապահ Սրբազանին, միեւնոյն ժամանակ խնդրելով որ Ն. Սրբազանութենէն ալ յատուկ շրջաբերականով մը ծանուցանէ ժողովուրդին և հրաւիրէ Միացեալ ընկերութեան բաժանորդագրելի ամսական մէկ մէկ դրամագրով։

*** Հմայեակ եպիսկ. Միացեալէն վերջ պիտի հրաւիրէ Ազգանուէր Հայրենասէր ընկերութեան հին և նոր անդամները և այս առթիւ առանձին հրաւիրագիրներ ղրկելով անդամագրութիւնն օժանդակութիւն պիտի խնդրէ, դաւառներու իրական սեռի կրթութեան օժանդակելու համար։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՄԻԹԻՆԳԸ

Կիրակի օր, Մայր եկեղեցիին մէջ Տ. Մուշեղ եպիսկոպոսի նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ Միացեալ Ընկերութեանց համար ծրագրուած մեծ միթինգը, ուր ամպիոն ելլելով խօսեցան Հնչակեան կուսակցութեան անուանի գործիչներէն Տէրաք Յարութիւն ճիհանիկիլեան, Միհրան Տամատեան և Մանուկ Պեռիկեան։ Շնչաւորեցին Միացեալ Ընկերութեանց վերակազմութեան պէտքը և կարեւորութիւնը։ Նաեւ խօսեցան Մարկոս էֆ. Նաթանեան «Հայուն ազգան Հայ հոգին կապուած է»։ Մուշեղ Սրբազան փակեց միթինգը օրհնութեան վերջաբանով մը։

ՍԱՄՍՈՒԹՈՒՆ ՍԱՀԱՆԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ԸՆԴՀԱՆՈՒՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ.— Կիրակի օր Սամսիոյ եկեղեցիին չբնակող նորաչէն սրահին մէջ հաւաքուեցան Սահակեան Սանուց Ընկ. անն նախկին անդամները և հիմնադիրները, վերակազմելու համար նոյն Ընկերութիւնը։ Ընդհ. Ժողովին նախագահեց Յ. էֆ. Կրճիկեան, որ հիմնադիրներէն է։ Բուէից բացարձակ առաւելութեամբ Ընդհ. Ժողովի Ատենապետ ընտրուեցաւ Պարգեւ էֆ. Փոփաղեան և Ատենադպիր Միհրան էֆ. Ճանպեան։ Կրկին քուէարկութեամբ գործադիր Ժողովի ատենապետ ընտրուեցաւ Դանիել էֆ. Աբշաբիր, որ բացակայ էր և իրեն պիտի հաղորդուի, որպէս զի իր օժանդակները ընտրէ։ Այս առթիւ երգուեցաւ Մելքոն էֆ. Կիւրճեանի հեղինակած և Սահակեան սաներուն ձօնուած երգը։

ՄԱՆԶԱԿՈՒԹԻՒՆ կը գրեն մեզ.— «Օսմ. սահմանագրութեան վերահաստատման առթիւ տեղիս Հայ գաղթականութիւնը մեծ ցնծութեան ու ուրախութեան մէջ է և օգոստոս 24 երկուշաբթի օրուան համար հացկերոյթի (banquet) հանդէս մը սարքած է, մասնաւոր մասնախումբի մը առաջնորդութեամբ. այս առթիւ Լոնտոնի օսմ. դեսպանը հրաւիրուած է։

ԴԵՐԱՍԵՆ ԱԲԵԼԵԱՆԻ ԽՈՒՄԲԸ Ի. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.— Թիֆլիզէն սաստիկ ապրիլի կը հարցնեն թէ ատատոյ ծանօթ դերասան Աբելեան, իր նորակազմ խումբով Պոլիս պիտի գայ սեպտեմբերին և քանի մ տարի ներկայացում պիտի տայ։ Յետոյ թատերախումբը Իզմիր ու Եգիպտոս պիտի անցնի, և ապէ Օսմանցի ճամբով Մոսկուա, Բիզերտաբրկ ու Կովկաս։

ՍԵՒԻՏՍԿԻ ՊՈՍԱԳԱՄԱՍՈՒԹԻՒՆ վարձած 49 թիւ Շիրքէթի չոգենաւը չոր-քաշաբթի ժամը 6ին կամ 6½ին Սեւիտարէն մեկնելով՝ դիմաւորութեան պիտի երթայ Իզմիրլեան Սրբազանին։ Շոգենաւին մէջ ծովային զինուորական նուագախումբը պիտի գտնուի, յատկապէս տրամադրուած այս պատգամաւորութեան։ Որոշուած է կին չընդունիլ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՒՆԻՆ քաղաքս այցելող Տիարք Թ. Պատմաճեան. Տիգրան Թիֆլինցեան և Օնոնիկ Օհանեան նամակ մը գրելով Խմբագրութեան, կ'ըսեն թէ իրենք մասնակցած չեն յեղափոխական որ և է Քոմիթէի, ինչպէս յայտարարուած էր չարտի օրուան Արեւելքին մէջ, յիշեալ պարծաններուն Ազգ. Հիւանդանոց այցելած ըլլալու լուրը հաղորդուած ատեն։

ԱՍՈՏՈՅՈՒԹԻՒՆ Հայ ժողովրդին կողմէ պատգամաւորութիւն մը ընդրած է Տեղապահ Սրբազանէն, որ Մարկարա ապրուած իրենց Տեղապահ Տ. Արիստակէս եպիսկ. Վանքիսեան հեռագիրով պաշտօնէ դադրեցուցած և Վիմակէն հեռանալու հրաման արաւ։

ԵՐԱԶԴԵՒ Բարեւնակ էֆ. Այլուանեան յայտնած է թէ խումբ մը երիտասարդներ մտադրութիւն ունին հոս դերասանական խումբ մը կազմել Իզմիրի մէջ, ազգային ներկայացումներ տալու նպատակով։ Ինք նախնական խորհրդակցութիւն մը ունեցած է արուեստագէտ Վանքամ Փափազեանի հետ և պիտի սեսակցի նաեւ Տիկին Սիրանոյշի հետ։

ՇՈՂԵՆԱՒԱՐԳԱՍԱՆ ՊԱՀԱՆՋ.— Պրուսական մեր բդրաիկցը կը գրէ. օգոս. 9 թիւով.—Այսօր Պրուսայի մեր խրամ եղբայրներէն պատուիրակութիւն մը կատարուեցաւ պաշտօնական երթալով պաշտօնական կոթիւնը պատանեց վարչութիւն այն պաշտօնեաներուն որոնք կը չարաշնակէին իրենց կեղծաւորներու հին դրութիւնները։ Կատարուական չէնքին ընդարձակ լայնութիւնը՝ պատուիրակութեան խնդրանքներու պատասխանելու դռնացումը ուշադրով պատասխանելի ոգեւոր մէկ երկու ժամ, և այն ատեն սկսաւ քարոզել երբ ընդհանրի գրաւած յաղագութի մը համաձայն կը խոստացուէր կարգադրել ամէն ինչ օրինական դիմումներ ընելով փութով առ որ անկ է։ Երկու ժամ վերջ ուրիշ խումբ մը Մուսթաֆա ըլչիլման անուն անձին առաջնորդութեամբ խուժեց Մարտա Էմրի էֆէնտիի ապարանը, զայն ձերբակալելով դատապարտելու համար։ Մարտա Էմրի կոչուած է չարաշնակ ժողովուրդը՝ լրագրին մէջ կրկին վնասակար մարդ հրատարակելու սպառնալիքով, և չարաշնակ իր արիւնոտ ժամանակները պատցուած է Պրուսայի մէջ ինչպէս կ'ըսեն ապարան խուժող խրամ եղբայրները։

ԵՐԻՆ հրաւարակ եղաւ ծանօթ ուսուցիչ Սիմոն էֆ. Գրամաճեանի մէկ պրակը՝ որ կը բովանդակէ Ամէն. Տ. Տ. Մատթէոս Սրբազան Իզմիրլեանի և Դարեհան Սրբազանի կենսագրութիւնները, յատկապէս փորագրուած գեղեցիկ պատկերներով։

ՄԱՆԶԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐՔԸ.— Մանկավարժական արդի սկզբունքներուն համաձայն այս գրքոյկը հրատարակ եղաւ և իր պարունակութեամբ հետզհետէ մեծ ուրախութիւն պատճառ կը բերէ։ Սիրուն, ճաշակաւոր, մանուկներու համար խիստ հաճելի այս գատազիրքը կարդայ պակաս մը լեցնել մանկապարտէզի յատուկ ինամուած գիրքերու պակասին մէջ։ Դին 100 փր.։ Մանկապարտէզներու համար մեծ զեղչ։ Կեդրոնատեղի Ս. Պիպեհեանի, Պապը Ալի ճամբէսի թիւ 12 կ. Պոլիս։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ՓՈԽԱՆՈՐԴԱԳԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Փոխանորդագանս բան հրամանի Բարձրագոյն Պատրիարքական Տեղապահ Սրբազան Հօր, կը ծանուցանէ թէ այն ազգայինը որ բարեսիրական նպաստակա՛ն ելլէն ո՛րեւէ հանդանակութեան ձեռնարկել, կամ հանդէս և կամ ներկայացում սարքել, պէտք է որ նախապէս Պատրիարքարանի հաւանութիւնը ստանան։

(Կնիք)

ՊԼՅԳԲՈՅԻ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԸ

Կիրակի օր Պլյքզի մէջ տեղի ունեցաւ դաշտային պարահանդէս մը, ի նպաստ Հայ տրձակուած բանտարկեալներուն։ Օսմանցի եղբայրներու կողմէ նամանաւոր կանոնաւ ճիզերով դրօշազարդուած էր և նախարարի մը կողմէ հեռագրուած էր զինուորական նուագախումբին չգեմակոյսով փութալ։ Շոգեանաւին ժամանումին բազմութիւնը առաջնորդուեցաւ, ուր պարերը սկսան։ Հանդէսին կազմակերպիչ Պարոնեանները խստութիւնն հաչիւ տալէ։ Բնական էր սա, որովհետեւ չարաթ մը առաջ Մանզուսիի դէմ գրուար բազմաթ բարձած էին Արամ Անանեանի հասցէին՝ թէ հրատարակին ժողովուրդին բազմաթ. բայց կ'երեւայ թէ Մանզուսի ամենակալելիք չան մը ունէր որ այդ բանը չբրաւ։ Կը խնդրուի որ Պարարիարքարանի կողմէ Պարանեանները այդ հաչիւը պահանջուի։

ՀՄԱՅԵԱԿ ՓԻՍԿԻԼԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ և փոքրաւոր մանկապարտիզպանուհի մը պաշտօն կը փնտռէ գաւառներու կամ Պոլսոյ մէջ։ Դիմել խմբագրատունս։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆՊԱՍՏ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒ

Հայ Յ. Դաշնակցութեան Պարագլուխները՝ նիստի ունենալով այս պահուս երկրի այլ և այլ բանտերէն ազատ արձակուած Հայ քաղաքական բանտարկեալներու. անմիխիթարական կացութիւնը որոշեց, յանուն եղբայրական աջակցութեան, տրամադրել անոնց 5000 ֆր. գումար մը, որմէ 4000 ֆր. փոխադրուած է արդէն Պոլիս, Սամսոնադրութեան հրատարակման առաջին օրերուն իսկ, 400 էլ Իզմիր՝ Բարկան. Կենդրոնի Կոմիտէի կողմէ։

Իրրեւ յարգանք համերաշխութեան գաղափարին, կազմակերպութիւնը նոյն գումարէն 1000 ֆր. կը արամադրէ նաեւ թիւրք քաղաքական կարօտ բանտարկեալներուն։

Այս առթիւ հարկ կը համարինք յիշեցնել Հայ հասարակութեան բոլոր խաւերուն, որ չը բաւականանալով մինչեւ այժմ հաւաքուած անհրաժեշտ գումարներուն, փութան լայն մասնակցութեամբ օժանդակութեան հանելով երկրի բարգաթիւ զնաստաններուն դուռը եկող Հայ նահատակներուն, որոնց թիւը կը հասնի արդէն մօտ 1000ի։

Հայ ժողովրդի համար հրամայողական պարտաւորութիւն մըն է սակայն, մանաւանդ Աղատութեան ներկայ օրերուն, որոնց աչքերը արժանի են ամենայն ուշադրութեան։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ

ԹԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ.

Խառն ժողովը այսօր նիստ գումարեց Դպրոցական Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբազանին։ Ներկայ էին Տ. Տ. Դանիել և Գրիգորիս Ծ. Վ. Ներսէս, և Մկրտիչ, Սահակեան, Աչճեան և Ճէպէճեան քահանաները։ Քարտ. Ժողովին Տիրան Աչճեան, Վահան Սաբէնեան, Յարութիւն Ասլանեան, Տիգրան Թօքմաճեան, Տիգրան Մանուկեան և Մկրտիչ Աւասեան էֆ.ները։

Ժողովը գլխաւորապէս զբաղեցաւ Իզմիրլեան Սրբազանի ընդունելութեան և Եգիպտոսի Գատա. Ընդհ. Ժողովին լուծման խնդիրներով, քանի որ Եգիպտացին եկած արժանաւոր ազգայիններ անոր ապօրինի կազմութեան դէմ ըսդրքած էին անձամբ։

„ՕԹԷԼԼՕ"

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐ ՕՏԷՕՆԻ ՄԷՋ

ՆՕՎԵԼԼԻԻ ԽՈՒՄԲԷՆ

ՎԱՀԻՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԻ „ՕԹԷԼԼՕ"

Պոլսոյ մէջ հայերէն լիզուով առաջին անգամ, Աղամանդեն եւրը։ Փութացէ՛ք օգտուիլ այս եզական պատեհութենէն և լսել Հայ տաղանդաւոր արուեստագէտներ։

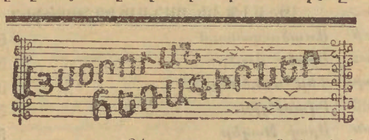

ԼՈՆՏՈՆ, 24 օգոստոս.— Թէհրանէն կը հեռագրեն անդլիական թերթի մը թէ. Դարբիժի մէջ կայսրութիւնը նորէն սպառնալից հանդամանք մը ստացած է։ Ամատէվէի Ջանգերը, յեղափոխականներու հետ եղած կռիւը խաղաղութիւնամբ կարգադրելու համար, չէ յաջողեր։ Շահին զինուորներուն յաջողութիւնները մեծ կորուստներ ունեցեր են։ Ապստամբները նոյն իսկ զէնքնկեց ըրեր են զօրաւոր մը։

ԳԱՍԻՐԼԻԳ.—Ճէլալ Մարախլի, որ էնճումէնիներու կուսակցութեան անդամ էր, և ծանօթ էր իբրեւ կառավարութեան համար նպաստաւոր գործոց, այսօր սպանուեցաւ, երբ էնճումէնիներու տուներէն դուրս կ'ելլէր։ Այն-իւղ-Տէօվլէ իշխանը յայտարարեց յեղափոխական կուսակցութեան 12 պատուիրակներուն թէ Սահմանադրութիւնը պիտի պաշտպանուի անդրդուելի կերպով, և պատանք հրաւիրեց գաղրեցնել անկարգութիւնները և զէնքնկեց ըլլալ, որպէս զի Լարդեր տեղի չունենան։ Յեղափոխականները պատասխանեցին իսկոյն քանալ Խորհրդարանը, ընդհանուր ներում եւ սահմանագրական կուսակցութեան անդամներուն պաշտօն յանձնել վարչութեան մէջ։

ՍՏՐՈՒՄԻՑԱ.— Խաղաղութեան վերահաստատման մասին բանակցութիւնները կը չարունակուին։ Սա. այժմ չանկանները և պետական հաստատութիւնները մինչ դոց կը մնան։ Հեռագիրները չեն բանիր։ Յեղափոխական կազմակերպութեանց աւարառութիւնները վերջին ատիճանին հասած են։

ԲԱՐԻ.— Թանձրի ֆրանսական դեսպանը կը հեռագրէ թէ՝ Թանձրի մէջ, երկէ, Մայլա Հաֆիա Մարոքի էմիր հրաչակուեր է, առանց անհանգիստ միջադէպերու Եւրոպացիներուն համար։ Դեսպանը ստացեր է նոր էմիրին կուսակիցներուն այն յայտարարութիւնը թէ բարեկարգութիւնը պիտի չխանգարուի և թէ Եւրոպացիները պիտի չնոչանգուին։

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Վաթսուն տարեկան հայ կնոջ մը մարմինը գտնուեցաւ այս առտու. կոտոր կոտոր եղած էր։ Սէկզար Թասս անուն մարդ մը, գաղթականութեանց գործակալութեան մը մէջ պաշտօնեայ, ոստիկանութեան անձնատուր եղաւ, խոստովանելով որ ինք սպաննած է այդ կինը, վասն զի իրեն 900 ֆր. յանձնած էր ուրիշ դրամի վերածելու և ինք խաղի մէջ կորսնցուցած էր այդ գումարը։ Թասս ածելիով մը կտրած է մարմինը։ Կինը Բոլոմպիայէն հոն ժամանած էր։

ՌԱՐԻՋ.— Տամատ Մանմուա փաշայի մարմինը դերեզմանէն հանուելով Կ. Պոլիս պիտի բերուի Սապահէտտին իշխանին և հրապարակագիր Պ. Ժոզէֆ Ջընէի հետ, որ անոնց բարեկամն է։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ կառավարութեան կարծիքը այն է թէ Մակէդոնիայի օտար սպանելուն խնդիրը կախում ունի ապրութիւնից միջեւ կարծիքի փոխանակութենէ մը և այդ մասին որ և է գործ միջոցներ կարգադրութեան մը արդիւնքը պէտք է ըլլայ։

ԲՈՒԼԿԱՐԻԱՆ.— Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի սեսակցեցաւ Ֆրանսայի նախարարապետ Պ. Քլեմանսոյի հետ։ Պետական այդ երկու մարդերը չսրեբչարթի Քարլսպատ պիտի երթան։

ՄԱՐԻՆՕՆԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԴՈՒՐԾԱԼՈՒՍՆ ԲԱ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 7ին (Ն. Տ.)։ Ամերիկացի ուսուցիչներուն վրայ պիտի ուղղեմ ուրիշ մէն ալ, որուն Տիկին Ա. Տիկ. Զէյմսպրիի հետ մայրական հոգածութիւն պիտի ունենայ աշակերտաց վրայ. Տը. Բալէրի Զէյմսպրս ալ Գերմանիոյ մէջ մասնաւոր գովեստով արժանացած Վարդապետ Փիլոսոփայութեան տիպարին, իր հօրշիպի աջակցի իրը Փոխ-Տնօրէն։ Վարժարանս ունի իր մասնաւոր բժիշկը, որ մօտէն կը հսկէ տղայ առողջական վիճակին վրայ։ Քարտուղարէնը պարտաւորիչ ընել որոշուած է։ Վարժարանս ընթացքը 5 տարի է։ Աշակերտ մը առ նուազն 11 տարու ըլլալու է։ Ա. Նախապատրաստական կարգը մտնելու համար և գոնացուցիչ քննութիւն անցնելու է Հայերէն պարզ և վարժ ընթերցանութիւն և ուղղագրութեան և թուաբանութեան չորս գործողութիւններու մէջ։ Դիւրօթիկներու համար տարեթիվերն է 16 Օսմ. ոսկի, կէսը մուտքի տարին և կէսը Ծառնդեան վճարելու անհրաժեշտ, հակառակ պարագային աշակերտը կը դադրի դասերէն և վարժարանին մէջ չի պահուիր։ Գործնական երաժշտութիւնն դասանոնդներ տարեկան 1½ ոսկի, վճարելու են, նաև իւրաքանչիւր աշակերտ վարժարան գացած օրը, Գանձապետին յանձնելու է 10 Օսմ. ոսկի՝ գրքի և այլ գպրոցական պիտոյից համար, ուրիշացեր աշակերտներ կրվերադարձուի տարուան վախճանին։ Զանգեր կ'ըլլան հատատատութեանս կցել Արշեատանոց մը և իրը սկզբնաւորութիւն տատղձագործութեան ճիւղ մը հատատատած է. ո՛վ որ ուզէ իր ժամանակին մէկ մասը տալ, այս արհեստը սորվելու, տասական մէկ մէկ ֆրանսական վճարում մը պիտի ընէ։ Յարակից Boys' Homeի մէջ տասնամեակ թուով աշակերտներ կ'ընդունուին, տարեկան 12 Օսմ. ոսկիով և հոն իրենց ընթացքը ուսարաններ, կը մտնեն կրնաբերգոյն կարգը։ Մեղքերներ նամակատան մէջոցա, իրենց դասակից դրամ կամ ծրար զրկել եթէ ուզեն, պէտք է զրկեն Իրմոս, Կարապետ էֆ. Գոնատեանի հասցէին։ Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ռ. Ռ. Բիթի կամ վարժարանս գործակատար Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի, Կ. Պոլիս Պայազիտ Հաուս, կամ Տնօրէնութեան, ի Պարտիզակ։ Անոնք որ երկաթգիրի կէս գնով կ'ուզեն երթալ, իրենց անունները արձանագրել տալու են Գ. էֆ. Շահպազեանի մէնչեւ Սեպտ. 2 (Ն. Տ). բացի Ուրբաթ և Կիրակի օրերէն ժամ 7–9 (Ք. Թ.)։

10—8

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ԳԱՐՏԱՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Ազգ.—Թղթով հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ կէսարզեր հայթայթելու համար եղած առաջարկները պիտի ընդունուին մինչեւ 1908 օգոստոս 12/25. այդ պայմանաժամէն յետոյ ամէն առաջարկ անհետևանք պիտի մնայ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

7/20 օգոստոս 1908 — 3—3

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆԲԱ

ԱԶԳ.— 4% Բոնտոլիակ Օսմ. պարտամուղթերու ակրիտուն կը ծանուցուի թէ այդ պարտամուղթերուն թիւ 25 կրնբոնները, որոնց պայմանամը կ'սարտի 1902 սեպտ. 1/14ին, ինչպէս նաև 1893 օգոստ. 1/14ի Դրդ վիճակահանութեան մէջ ամրթի չհանած պարտամուղթերը եթէ մինչեւ յառաջիկայ 31)13 օգոստ. ներկայացուին, ընդունած պիտի հատարուին։ 12—4

Կ. Պոլիս 18 օգոստ. 1908

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԱՏԱԲԱԶԱՐ

Վարժարանիս նպատակն է հայ աղջիկներուն տալ միջնակարգ դաստիարակութիւն մը՝ բարոյական առողջ սկզբունքներու վրայ հիմնուած, և ֆիզիքական, խնայական և բարոյական խնամատարութեամբ մը՝ զարգացած և բարեկիրթ հայ տատիկիներու և դաստիարակութեան գործին օժանդակներ պատրաստել։ Դիւրօթիկներու տարեթիվն է 14 օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարել տեսակ սկզբը և կէսը յունվարի վերջերը։ Դաշնակի դասի համար 5 կամ 3 օսմ. ոսկի կը պահանջուի, դասատուութեան թիւին համեմատ. իսկ երգեհոնի դասի համար՝ 2½ ոսկի։ Վարժարանին Իր. տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 9ին (Ն. Տ.) Դ. իրիկունը։ Կը խնդրուի նոր աշակերտուհի չղրկել՝ առանց նախապէս իմաց տալու։ Տնօրէնութեան։ Վարժարանին նոր յայտարարը ուղղուեցաւ Տրի կը դրկուի։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի, Պայազիտ Հաուզ, Կ. Պոլիս. կամ Տօքթ. Մ. Գալանճեանի, Սանտարատ Խուտակալութեան, Սասարատ։ 15—10

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ

Խամպիա չոգենաւը, նաւապետ Անսերլիչ, կ'երթայ, 23 օգոստոս 1908 (Ք. Թ.) կէս օրին Ալեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեք. շաբթի 25 օգոստոս 1908 (Ք. Թ) կէս օրէ հաքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Ալեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէան։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻՇ

Սուրիան չոգենաւը, նաւապետ Անսերլիչ, օգստ. 29ին կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպոլը, Տարանդէ, Մէսինի Իզմիր, Սաքիզ, Հոռոդոս, Մէրսին, Խաքենէրան, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Նաֆա, Բոլիս-Սաֆա և Ալեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարտիին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաւորապէս, Պոլիս, Վալիաէ Սուլթան խան։

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ՝ ՅՈՅՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իմնին կասարեալ սնունդ մը կը կազմէ բժիշկներուն եւ մայրերուն միանայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մրն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—17

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

			Դրս.
Ա. Վարժութ. Մանկանց	Ժ.Ա.	տիպ,	4
Բ. »	»	Ժ. »	5
Գ. »	»	(¹) Ք. »	5
Փունջ Հաւաքածոյ		Ե. »	3
Փունջակ		Է. »	1¼
Երկրորդ Փունջ		Դ. »	6
Քնարերգու Հայ լեզուի		Զ. »	2
Պատկ. Այբբենարան		Ը. »	½
Ծաղկաքաղ Հաւաքածոյ		Թ. »	4
Նուէր Հայ մանուկներուն		Ի. »	1¼
Հանդիսարան Բարոյագիտ.			6
Ա. Մայրենի Լեզու			2½
Ճանապարհ Նոր Գրականութեան			8
Երրորդ Մայրենի Լեզու			5

2. ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Տարր. Քերականութիւն	Ե. տիպ.	2
Լրացուցիչ Դասընթացք	Գ. »	3
Նոր Քերականութիւն		4

3. ՇԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Գործն.Ընթացք Շարադր.(²)	Գ. տիպ.	3
Սկզբունք Հատուածներու	Բ. »	3

4. ԲԱՐՈՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Դասախարակութիւն աղջիկներու		3
» պատանիներու		3
Հանդիսարան (միջ. և բարձր. դասընթ.)		6

5. ԿՐՕՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Տարբ.Ընթ. Կրօնի Վ.Հանոն.	Դ. տիպ.	2
Համառօտ Կրօնագիտութ.	Բ. »	3
Տղոց »		4
Ծաղկաքաղ Բիբլիա. Վարդապետութ.		4
Նոր Ուխտի Կտակարան		3
Հին » »		3

6. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐ. ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Աշխարհագր. Օսմ. Կայսրութեան		3

7. ԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Գիտութիւններու վրայ դասեր		3
Համառօտ Իրագիտութիւն		3

8. ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹ. ԱՄԲՈՂՋ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Նոր Դպրոց (10 տիպակ)		15

9. ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Nouvelle Méthode I	Բ. տիպ.	2
» » II		4

10. ՎԷՊ ԵՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Առաջապատում	5
Սրախս Զարնը	5
Բերթուածներ	5
Իսմանէլին	5
Սրտի Խոցեր	5
Գեղանին Ցիրանին	5

11. ԱՅԼԵՒԱՅԼ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐ

Թուաբ. Մեղրական	5
Առաջնորդ Աշխ. լեզուի	5
Օսմ. Տաղաչափութիւն	5
Բաղադր. Ս. Պատարագի	5
Նոր Ընթացք Ցիրանեբէնի	2
Բնական Մանրամասն	2

12. ՋԱՆԱԶԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յայտագիր	2
Դպրոցական Բարեպաշտութիւն	5
Շրջաբերական Նոր Դպրոցի	5
Վիճակագիր Դպրոցական	10
Մրագիր ազգ. Նախակրթութիւն	5
Արուեստ Լուսանկարչութիւն	3

«Բիւրակն» 1898, 1899, 1900

Դիմել՝ 47, Պալաթ Այլի Շուտակոմ (Կազմ Ընկերութիւն դէմ) առ. **ՍԱՐԳԱՏ ԳԱՆԹԱՆ.** 10—3

(¹) Հրատարակուած է նաև Գ. վարժութեան ՈՒՂԵՑՈՅՑԸ։

(²) Հրատարակուած է նաև Շարադրութեան ԲԱՆԱԼԻՆ։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
(ՍԿԻՒԴԱՐ-ՍԷԼԱՄԻԷ)

ԴԻՊԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿՆՑԵ
34րդ տարեշրջան 1908-1909

Սատրագրեալ սրտիւ ունի ծանուցանելու յարգոյ հասարակութեան թէ իր ողբացեալ Հօր հիմնած յաւէտ նուիրական Վարժարանին տնօրէնութիւնը ինք կը սանձնէ այսուհետև։ Պարոնք քանի Տիզապան Տ. Դաւութեան Սրբազանի հովանաւորութեան տակ, ներքին վարչութեան մէջ իրեն օժանդակ ունենալով իրր դեր Տնօրէն Լեւոն էֆ. Թաշճեանը, որ երկար տանէ ի վեր գրաւած է Ծնողաց վստահութիւնը և աշակերտաց համակրանքը և որ ուսանողութեան բարոյական վիճակին հոգը պիտի ունենայ։ Վարժարանին նիւթական մասակարարութիւնը կը յանձնուի Լեւոն էֆ. Պաղասեանի որ հիմնադրին օրով գնահատուած է իր պարկեշտութեամբ և փարձառութեամբ։

Վարժարանս 33րդ տարեշրջանը կ'սկսի սեպ. 1 բշ. օր։ Դասախօսութիւնք կ'սկսին հոկտ. 8 բշ. օր։ Այս միջոցին կը կատարուին պայմանաւոր աշակերտաց վերաքննութիւնք։

Ծնողքներէ և պաշտպաններէ կը խնդրուի դիմել Տնօրէնութեան։

Տնօրէն Պէրպէրեան վարժ.ի

10—6 — Օ. Ռ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Իր. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ, 1908-1909

Վարժարանս Իր. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ Սեպտ. 1 ին։ Նորեկ աշակերտներու մուտքի քննութիւնները պիտի կատարուին Օգոստ. 27–30։ Դասեր կանոնաւորապէս պիտի սկսին Մեպտ. 1ին, Բշ. օր։ Վարժարանս՝ իր եօթնամեայ դասընթացքով ունի այժմ Պատրաստական Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. և Զ. դասարաններ։ Մրցարուած է բանալ Է. դասարան մին ալ Մանկավարժական և առեւտրական դասրն թացքով։ Այդ դասարանին բացումը տեղի պիտի ունենայ, երբ ի մօտոյ վարժարանս ընդարձակուի յաւելուածական նոր շէնութիւններով։ Աշակերտ մը որպէս զի կարենայ ընդունուիլ վարժարանի պատրաստական դասարանի մէջ, պէտք է որ, Ա. ըլլայ 10-12 տարեկան, ուշիկ և առողջ, Բ. ունենայ հեռուեալ ծանօթութիւններ. — Հայերէն վարժ կարդալ, ընթնդիլ կերպով գրել, քերականութեան «մասունք բանի»ն գիտնալ, թեւագրութիւն մը գրի տանել առանց ուղղագրութեան խոչոր սխալներու, և թուաբանական չորս գործողութիւններ վարժ կերպով կատարել 1-1000թիւերով։ Վերի դասարաններէն որ և է մէկին մէջ ընդունուիլ ուզող աշակերտը պարտաւոր է քննութիւն տալ վարժարանի ուսուցչական Մարմնոյն առջև ըստ ծրագրին։ Թաշակառոր գիշերօթիկ աշակերտաց համար պէտք է վճարել, Մուտքի տուրք (մխիթարագ) 3 օսմ. ոսկի, Տարեթոշակ 16 օսմ. ոսկի։ Իւրաքանչիւր, գ՝շրջիկ աշակերտներուն վարժարանէս կը տրուի մուտք, հագուստ, անկողին կազմած, դասագիրքի և ուսումնական պիտոյ, ուսում և դեղ։ Մարքութեան և լուսկական ծախքերը ևս վարժարանին վրայ են։ Ոչ-կարեւորեալ գիշերօթիկ աշակերտաց համար պէտք է վճարել նաև ինքնապահեստի դրամ 3 օսմ ոսկի, որ, իրրև ուտեստ դրամ, կը պահուի վարժարանին դրամարկղին մէջ, և եթէ կը տրուի աշակերտին՝ երբ ան վերջնական մեկնի վարժարանէն։ Պատրաստական, Ա. և Բ. դասարանաց ցերեկեայ թաշակառոր աշակերտաց համար պէտք է վճարել 6 օսմ. ոսկի, իսկ Գ. Դ. Ե. և Զ. դասարաններու աշակերտաց համար 7 օսմ ոսկի։ Ի վերջոյին, վարժարանս ցորեկեայ թաշակառոր աշակերտներուն կուտայ ուսում և միայն ցերեկուան հաց։ Գաշնակի և ջութակի դասերը կամաւոր։ Անոնցմէ միոյն կամ միւսին փափաքողը պէտք է որ վճարէ 3 օսմ. ոսկի։ Արձակուրդի միջոցին վարժարանս մնացող և կամ օգտակցութեան մասնակցող գիշերօթիկ կամ ցորեկեայ թաշակառոր աշակերտները պէտք է որ վճարուն մէկ մէկ օսմ ոսկի։ Բոլոր այս վճարումները կանխիկ են։

*** Վարժարանս ունի նաև Արհեստագիտական բաժին մը, որ առայժմ կ'ուսուցուի միայն Կանապարութիւն՝ 4 տարիէն։ Կոնտոգրաֆութեան հիւղին հետեւիլ կարելու համար, աշակերտ պէտք է որ. Ա. ըլլայ 13-16 տարեկան ուշիմ և առողջ. Բ. լրացուցած ըլլայ տրզէն վարժարանիս Բ. դասարանի ընթացքը և կամ Ազգ. Դասակրթարանի մը շրջանը։ Արհեստանոցին մէջ կ'ընդունուին թէ գիշերօթիկ և թէ ցորեկեայ աշակերտներ։ Գիշերօթիկներու համար պէտք է վճարել մխիթարագ 3 օսմ. ոսկի իրրև մուտք և 12 օսմ. ոսկի իրրև տարեթոշակ։ Իսկ ցորեկեայներու համար 3 օսմ. ոսկի իրրև տարեթոշակ։ Գիշերօթիկներու բոլոր ծախքերը վարժարանին վրայ են, իսկ ցորեկեայներու միայն ցորեկուան ճաշը։ Արհեստանոցին գիշերօթիկ աշակերտները ևս պարտին վճարել 3 օսմ. ոսկի, իրրև պահեստի դրամ, և երբ յուլիս և օգոստոս ամսոյ մէջ վարժարան մնան, 1 օսմ. ոսկի իրրև արձակուրդի տուրք։

*** Զբաղաւոր աշակերտներու ընդունելութեան համար, դիմում ընել աւելորդ է, վասն զի վարժարանիս Պատ. Հոգաբարձութիւնը արդէն, ի հարկին, կը կատարէ ծրիսավարժներու բաշխումը գաւառաց վրայ և հարկ եղած ընտրական հրամանագրը կուտայ Ազգ. Առաջնորդարաններուն։

*** Ծնողք կամ պաշտպանք աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար կրնան դիմել ի Կ. Պոլիս, Ազգ. Պարիսաքարանը, կամ ի Կարին, վարժարանիս Տնօրէնութեան։ 10—9

Փոխ-Վերատեսուչ Սանասարեան վարժարանի
ԳԻՆՈՐԳ ԱԲՈՒԼԵԱՆ

Կարին, 7 յունիս 1908

Տեսչութեան հասցէն
Տնօրէնութիւն Սանասարեան վարժ.ի ի Կարին

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ.երու երթեւեան.

1908 մարտ 1 (Ն. Տ.) կիրակի օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԵԼ — ԷՐԷՑԼԻ — ՋՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ — Կոխմբ. ՃԷՑ — Ադր. եւ Ճմբ.

Կայարան		Առաւ.
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաչին խան		11 31
Զուրմա		12 15
Արբզ Էօրէն		12 43
Մանասաուն		1 22
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկ.	1 58
Սիարօվա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 14
Ալաճա		4 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Զուլկուրլու	իրիկուն ժմն.	5 —

ԴԱՐՁ — Կոխմբ. ՃԷՑ — Ադր. եւ Ճմբ. Իրիկուն

Կայարան		
Զուլկուրլու	մկն.	5 20
	ժմն.	5 38
Էրէյլի	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճա-Տէրպէնտ		8 33
Սիարօվա		9 11
Գարաման	ժմն.	9 32
	մկն.	9 55
Մանասաուն		10 24
Արբզ Էօրէն		10 57
Զուրմա		11 30
Գաչին խան		12 06
Գոնիա	իրիկուն ժմն.	12 35

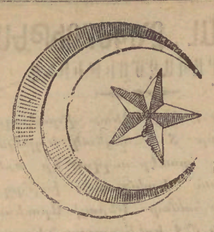

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 Եւ. 1320 Մեհեր 20 բուսակիր Ֆեւրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազիր խան, Հէգա էֆ. փողոց, թիւ 14. Քօրէրաթիվ վճարուած դիմաց, կամ հեռեւեալ հասցէներուն

Գոլիա, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Սենի Ճամիի հրապարակ.
Գոլիա Մ. Ի. Ռաստը, Նէյթ թիւ Բոյամ խան. Գանէվ Գարու թիւ 10։
Գոլիա, Ամոսի պէ. ն. Լեմ. Վէգնէէրէր փողոց։
Գոլիա Գ. Ս Այմէլէզլու, Էմին-Էօնիւ, Գանէվ Գարու Ղրմիզ փողոց։
Սամսունի Ալեք. Անդրէ Անտարատեան չուգիպի հրապարակ
Գանգրա Մ. Ա. Գնդրիա Մասա ճամամ։
Գէոյիւքէրէ, Մ. Ա. Ցէմորքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեն Փողոց
Շիլի, Մ. Է. Ռաֆ. Գէոյիւքէրէ Խան աֆի թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրճանց, թիւ 12 Թիւնել խան։
Մեծ Դղեակ. Բիւյուք էֆ.։
Մաքսիմիւղ, Մ. Ա. Անկիլիաէ. կայարանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ Բէյլէճան էֆ։
Գոնիա Ընդհանրութիւնք Օսմ. դիմաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կատարուելու 1908 մայիս 1 (Ն Տ) ուրբաթ օրեն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ — Դառ. 222 — Ասան Ռ.

Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		Ժ. Վ.
10 20	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն.	1 32
11 02	» Կէօքճէ Քրբրք	մկն.	12 52
12 —	» Պաղտոնը Ղունար	»	12 10
12 59	» Սլաուտա	»	11 12
1 41	» Զէքիր ըլէր	»	10 23
2 40	» Էէօյէր	»	9 35
3 09	» Ինճանիյէ	»	8 50
3 34	» Համամ	»	8 24
3 44	» Կազլիկէօլ համամ	»	8 14
4 11	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	7 43
4 31	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	7 23
5 11	» Պէօյիւք Զօղանլար	»	6 50
6 06	» Ջայ	»	6 03
6 51	» Իսհաքլու	»	5 10
7 15	» Եասխան	»	4 45
7 46	» Աք չէհիր	»	4 23
8 18	» Ազարի քէօյ	»	3 43
9 —	» Զավուշլը քէօյ	»	3 05
9 38	» Իլկէն	»	2 33
10 25	» Գաբրն-Խանը	»	1 39
11 20	» Սէբայ-Ինի	»	12 57
11 52	» Մէյտան	»	12 17
12 52	» Բուռնար-Պաշը	»	11 12
1 30	ժմն. Գոնիա	մկն.	10 30
Իրիկ.			Առաւ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ — Կառք. 122 — Խան Առ.

Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն.	10 —
12 44	» Աք Բունար	մկն.	9 18
1 24	» Այրիւ Քէօյ	»	8 46
2 4	» Գէյլիք Ախուր	»	7 58
3 9	» Սարիքէօյ	»	7 1
3 58	» Պէյլր	»	6 4
4 35	» Սասիլէր	»	5 27
5 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ	»	5 —
6 3	» Բօլաթլի	»	4 16
7 21	» Մալի Քէօյ	»	2 49
8 15	» Սէէնճան Քէօյ	»	1 47
9 —	ժմն. Էնկիրիւ	մկն.	1 —
Իրիկ.			Առ.

ՀԱՄԻԷՏԻ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ — Կառք 426 — Խան Ռ.

Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		Ժ. Վ.
6 26	մկն. Համիտիէ	ժմն.	4 44
6 44	ժմն. Ատա-Բազար	մկն.	4 26

ԱԼԱՇԵՀԻՐ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կ 322 խս.Առ.	324 խս. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալաշեհիր մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմն.	1 25	11 35

ԴԱՐՁ	Կռ 321 խս.Առ.	323 խս. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քեօթահիա մկն.	12 10	10 15
Ալաշեհիր ժմն.	12 30	10 35

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խս.	Թ. 46 խս.		ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. ԴԱՐՁ Թ. 41 խս.	Թ. 43 խս.
առ. 11 — իր.	7 58	մկն.	Քարաքէօյ Կամարլի	ժմն.	3 54	առ. 11 55 իր.
11 20	8 18	ժմն.	Հայատար փաշա	մկն.	3 34	11 35
11 50	8 30	մկն.	» »	ժմն.	3 24	11 25
1 —	9 38	ժմն.	Բէյնարք	մկն.	2 13	10 07
1 16	9 52	մկն.	»	ժմն.	2 —	9 52
1 38	10 17	»	Թուզլա	մկն.	1 40	9 30
2 03	10 42	»	Կէյպզէ	»	1 18	9 09
2 27	11 04	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	12 48	8 35
2 39	11 15	»	Թէվշանճիլ	»	12 34	8 24
3 —	11 36	»	Հէրէքէ	»	12 23	8 12
3 21	11 56	»	Եարբմա	»	11 56	7 43
3 35	12 09	»	Թիւթիւն Զիֆճիլիք	»	11 44	7 30
3 47	12 23	»	Տէրինճէ	»	11 33	7 19
4 02	12 37	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	11 15	7 03
4 27		մկն.	»	ժմն.		6 38
5 01		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 02
5 34		»	Սապանճա	»		5 32
6 01		»	Համիտիէ	»		5 14
6 48		»	Կ յէվէ	»		4 18
7 14		»	Աք Հիսար	»		3 52
7 49		»	Մէքէճէ	»		3 23
8 19		»	Լ Ֆքէ	»		2 49
8 57		»	Վէզիր Խան	»		2 11
9 40		ժմն.	Գիլէճիկ	մկն.		1 30
9 55		մկն.	»	ժմն.		1 20
11 05		»	Քարաքէօյ	մկն.		12 30
11 49		»	Գօղիրճ	»		11 54
12 42		»	Ին Լիմանը	»		11 17
1 09		»	Զուքուր Հիսար	»		10 44
իր. 1 44		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 05 առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԷՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Նաւուանք	Թոնն	Նաւուանք	Թոնն	Նաւուանք	Թոնն	Նաւուանք	Թոնն	Նաւուանք	Թոնն
Ալպանս	1069	Տիտս	4311	Հիմալէյա	1531	Մարթելլս	3709	Մարֆա	1119
Ալէքթ	3307	Տամիրա	988	Հինուսա	3720	Մէքսաս	3557	Տիրիա	1735
Անէլլ	1541	Տաւրս	2383	Հարրիթ	1600	Մէլլ	1057	Մելլիս	119
Աթիսաքս	2277	Տրաքս	1713	Հումպոլդ	595	Մանդելլլս		Ռիֆէր	1208
Պատաս	1822	Տիմսոս	504	Իսկա	2354	Մաուրիլլ	3419	Բոսան	1322
Պարսիկս	1264	Խազր	3464	Իսանա	5540	Նէքտ	1338	Ֆ. Ռիթլրզ	1546
Պրիթիլ	448	Էլսանքաս	1520	Հիլա	1080	Ոսիս	1100	Քաքիս	3527
Գելլրս	1371	Էլսանք	1841	Հլէտս	1058	Ոնթրոքիս	4036	Թալլաս	1470
Գալիրոս	1337	Ֆրոս	954	Քուլրիս	2307	Ոլրանս	1635	Ուրպիս	[illegible]
Գաբէս	1244	Ֆիլանս	1828	Քանա	1700	Թալերմ	1637	Վասքս	1314
Գաբ	1094	Ֆլամինկս	349	Լէս	1058	Ռալ	510	Վալ	1289
Զիքսիս	2729	Ֆրանսիսքան	1582	Լիսանքս	9272	Ռիսլաս	3829	Վալիրանդ	285
Սուսքիս	1831	Գամիլէ	3060	Լիվանքս	1648	Ռիմոլս	1553	Սեքս	1350
Գալրանս	1285	Գիլանս	1148	Լարինգս	3191	Բալլ	1518	Տէքս	120.
Գանկս	2308	Գօրս	1011	Մարմա	724	Բանէս	1789	Քոս	
Գաբոս	895	Գրանտ	695	Մարլինգ	1275	Բալոյքս	136	Մարիս	

Ընդհանուր վճարագրով Հըլէն հոս կարող ենք։

Թոմիս չոգենաւը, նաւապետ Ֆարթ։

Ալիքս չոգենաւը, նաւապետ Հիլ։

Ընդհանուր վճարագրով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Միքաս չոգենաւը, նաւապետ Թոլլ, օգոստ. 27ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. Հիլ & ԷՆՐԻՔՍՕՆ
Թիւ. 22–24, Քիւլիւք Մէյլէթ խան, Ղալաթիա 10 — 50—26

ԿԵՂՐ. ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈՒԼԷՆ, ԱՅՆԹԱՊ

Գուլէնիս ԼԳ. տարին կը սկսի Սեպտ. 9, 1908 (Ն. Տ.)։ Կ'սկսինպարի թէ նոր ենդարանը և նոր բնակարանը գործածուելու պատրաստ պիտի ըլլան այս տարի։ Ուսանողութեան տարեթոշակը, 2 Օսմ. ոսկի, Նախապատրաստականին և 3 Օսմ. ոսկի Գուլէնին համար, և 8